

SAGNLANDET LEJRE

Årsrapport 2016

31/3
2017

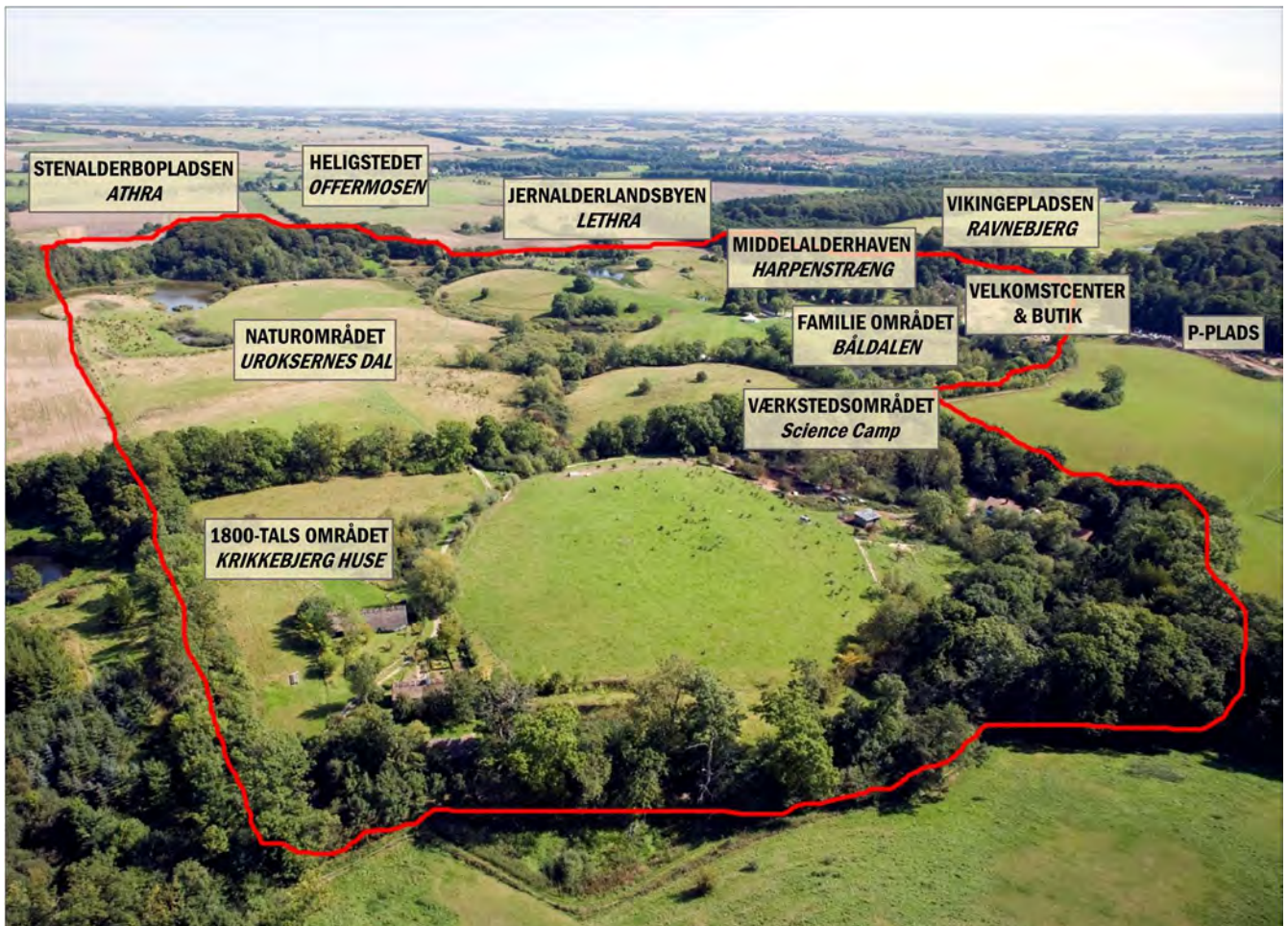
SAGNLANDET LEJRE – landet du må udforske
Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Første egetræ fældes til kongehallen i Lejre. Den 30 august 2016 faldt den første af skovens kæmper til projekt Sagnkongernes Verden. En 130 år gammel smuk og rank eg på 7,5 tons. Egen skal sammen med ca. 150—200 andre egetræer af samme høje kvalitet indgå i genskabelsen af det største hus, der kendes fra hele Danmarks oldtid – en kongehal fra 700-tallet udgravet ved Gl. Lejre. Den enorme Kongehal skal sammen med et Hirdens Hus indgå i et nyt vikingetidsmiljø i Sagnlandet Lejre. Det ambitiøse projekt er muliggjort takket være donationer på i alt 75 mio. kr. fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal og Augustinus Fonden.

SAGNLANDET LEJRE – landet du må udforske

Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Slangealléen 2 – 4320 Lejre

Tlf. 4648 0878 – www.sagnlandet.dk – kontakt@sagnlandet.dk

CVR-nr: 33247257

Indhold

SAGNLANDET LEJRE	5
Besøgstal.....	5
Gæsternes tilfredshed.....	6
Markedsføring og Kommunikation.....	10
Årsresultat 2016.....	13
Samfundsregnskab.....	15
SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet.....	15
SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet.....	16
SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur.....	17
Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet.....	17
Sagnkongernes Verden – et udviklingsprojekt til gavn for mange interessenter.....	19
Netværk og samarbejder for fremme af kulturturisme.....	23
Netværk og samarbejder for fremme af dannelse og læring.....	24
Nye medlemmer i Sagnlandet Lejres bestyrelse.....	26
Tak til bidragsydere m.fl.....	26
Tak til bidragsydere.....	26
2016 – landet du må udforske i ord og billeder.....	28
Formidling.....	29
Formål og målgrupper.....	29
Programlægning og gæsteanalyser.....	30
Program 2016.....	32
Undervisning.....	35
Rammesætning.....	36
Dannelsesaspektet.....	37
Undervisningstilbud.....	39
Skoleevalueringer – tilfredsanalyser af kvalitet og relevans.....	40
Samarbejder med lærer- og formidleruddannelser.....	43
Forskning.....	45
Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation.....	45
De Historiske Værksteder – Potteri og Dragtværksted.....	45
Jydepottefremstilling – dokumentation af ”tavs viden”.....	45
Produktion af lerkar til udstillinger, film og undervisning.....	46
Dragtværksted – renoveret og ny udstilling opsat i 2016.....	47
Vikingedragter i fokus i 2016.....	47
Plantefarvningsworkshop for internationale tekstilforskere.....	48
Internationalt jæger-samlertræf.....	48
European Association of Archaeologists (EAA) – Vilnius 2016.....	49
Erhvervsturisme.....	50
Autenticitet, storytelling og prøv-selv.....	50
I Sagnlandet kan virksomheder omsætte CSR-politik i praksis.....	50
”Bliv en bedre leder med det samme” – lederkurser i Sagnlandet.....	51
Ny Erhvervsklub under opbygning.....	51

Frivillige.....	53
Sagnlandet Lejres Venner	53
Frivillige historiske grupper og foreninger	54
CSR (Coorporate Social Responsibility).....	55
Samarbejder med velgørende organisationer	55
Bæredygtighed	56
Formålsparagraf.....	57
Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid.....	57
Mission: Jeg prøver og jeg forstår	57
Værdigrundlag: Mangfoldighed – Forståelse - Ansvar.....	58
Organisation	59
Bestyrelse.....	60
Direktion.....	60

SAGNLANDET LEJRE

ÅRSRAPPORT 2016

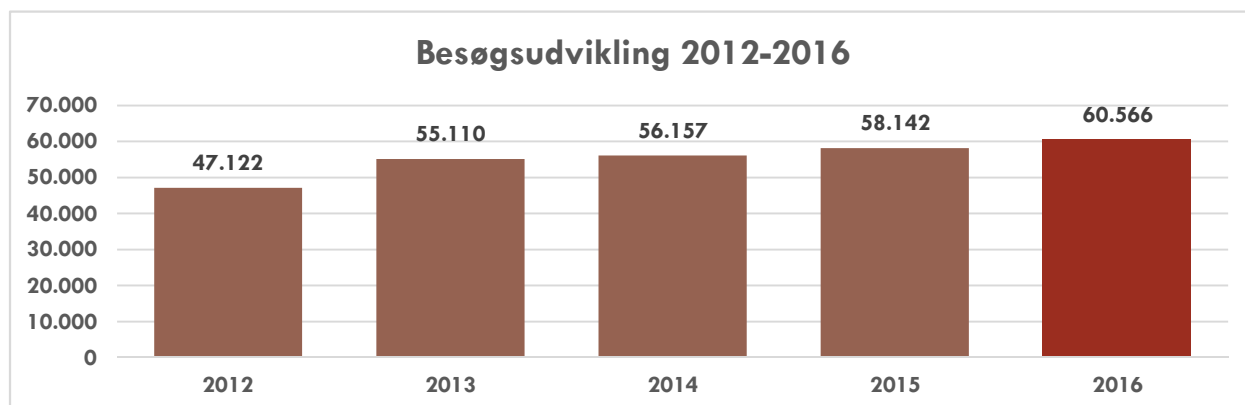
Besøgstal

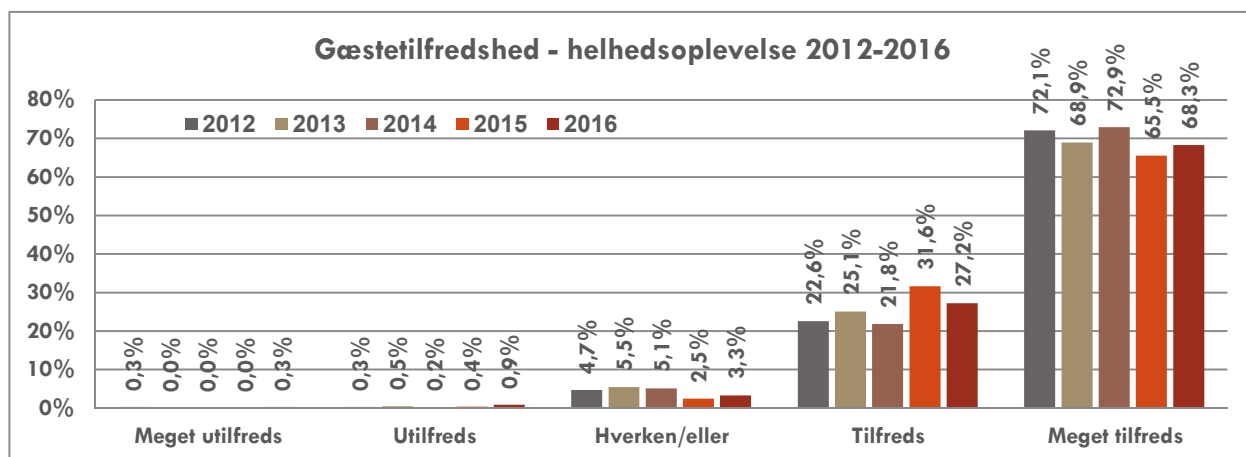
Sagnlandet Lejre opnåede i 2016 i alt 60.566 besøg, hvilket er en stigning på ca. 4% (+2.424 besøg) i forhold til 2015 med i alt 58.142 besøg. Stigningen er fordelt på alle besøgstyper: Turist-/Familiebesøg (41.051), Skole-/Institutionsbesøg (16.585) samt Erhvervsturismebesøg i forbindelse med personalearrangementer/møder (2.930). Af det samlede besøgstal udgjorde 93,0% (56.296) danske og 7,0% (4.270) udenlandske besøg. Til sammenligning var fordelingen danske/udenlandske besøg i 2015 henholdsvis 93,5% (54.334) danske og 6,5% (3.808) udenlandske besøg. Det er fortsat Tyskland – som i resten af Danmark – der tegner sig for den største andel af Sagnlandets udenlandske besøgende med 30,3%. Herefter følger Holland (11,5%), Storbritannien (7,3%), USA (6,5%) og Frankrig (6,2%). Sverige indtager en 10. plads (2,5%) fulgt af Kina (2,2%).

Et generelt fint vejr i Påsken samt i maj/juni gav besøgsfremgang i forhold til 2015, mens besøgstallet omvendt faldt i de vigtige højsæsonperioder juli, første halvdel af august samt i efterårsferien pga. betydeligt øget nedbør i forhold til samme perioder i 2015. Et fint september vejr samt et rekord besøg i de tre juleweekender med gratis adgang i december sikrede årets samlede fremgang.

Sammenligner man Sagnlandets gæsteudvikling med VisitDenmarks overnatningsstatistik for Region Sjælland, udviser sidstnævnte for året som helhed en stigning på ca. 4,6% i samlet antal overnatninger i forhold til 2015. Region Sjælland er dog generelt udfordret på turistbesøg. Ifølge en analyse DR har foretaget 15/2 2017, har Region Sjælland over en 10 årig periode oplevet et fald på ca. 465.000 overnatninger. Det svarer til en tilbagegang siden 2006 på 13%. Omvendt har Region Hovedstaden i samme 10 år oplevet en vækst på 44%.

Sagnlandets funktion som turistinformation for Lejre Kommune blev ultimo 2015 forlænget til og med 2016. Sagnlandet værdsætter det gode samarbejde med VisitLejre om at yde god informationsservice på kommunens vegne for områdets turister. Som led i aftalen yder Sagnlandets skrankepersonale i Butikken personlig vejledning til turisterne og stiller gratis netadgang via publikums-PC til rådighed. Her udover får turisterne i Sagnlandets Butik adgang til brochurer fra områdets turistaktører, der inspirerer til nye oplevelser og udflugter i området. Primo 2017 har Lejre Kommune forlænget turistinformationsaftalen frem til og med 2018.

Gæsternes tilfredshed

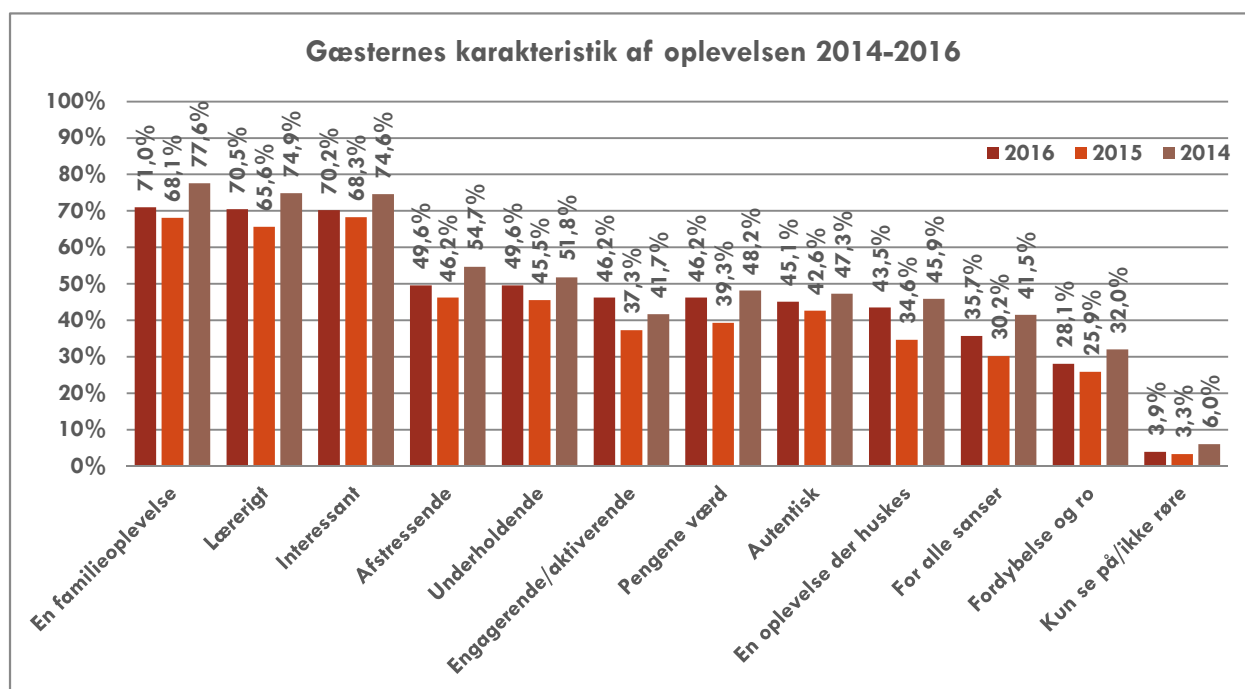
Saglandet måler hvert år gæsternes tilfredshed med besøg, personalets service, faglige viden, initiativ til dialog mv. Det sker via daglige spørgeskemaanalyser. Gæsterne kan kvalitativt udtrykke deres tilfredshed på en skala fra 1 – 5, hvor 1 repræsenterer ”Meget tilfreds” og 5 ”Meget utilfreds”. Desuden analyseres hvorfor gæsterne kommer, hvorfra de kommer, om de overnatter i området mv.

Gæsternes tilfredshed med helhedsoplevelsen er stabil og på højt niveau gennem årene. I 2016 er 95,1 % ”Tilfreds” eller ”Godt tilfreds”. I 2015 var tallet 97,1 %. Kun 1,2% er ”Utilfreds”/”Meget utilfreds” med helhedsoplevelsen af et besøg.

Selvom lidt færre gæster var Tilfreds/”Godt Tilfreds” er der omvendt flere gæster, der i 2016 har svaret ”Godt tilfreds” nemlig 68,3% mod 65,5% i 2015.

Korrigeres analysen for hhv. lavsæson (lavere aktivitetsniveau) og højsæson (højere aktivitetsniveau) er tilfredshed i højsæson 94,5% ”Tilfreds”/”Meget tilfreds” og 97,7% i lavsæson. Samlet set har Saglandet en meget fin gæstetilfredshed.

Gæsterne tager også stilling til en række udsagn og vælger et eller flere, som de synes karakteriserer deres oplevelse og udbytte af besøget bedst.

Som Videnspædagogisk Aktivitetscenter med driftstilskud fra Undervisningsministeriet er det glædeligt, at udsagnene "En familieoplevelse", "Lærerigt" og "Interessant" igen ligger stabilt og sikkert i top 3, blandt de 12 udsagn, gæsterne kan vælge mellem. Over 2/3 af alle gæster finder disse tre udsagn kendetegnende for netop deres oplevelse.

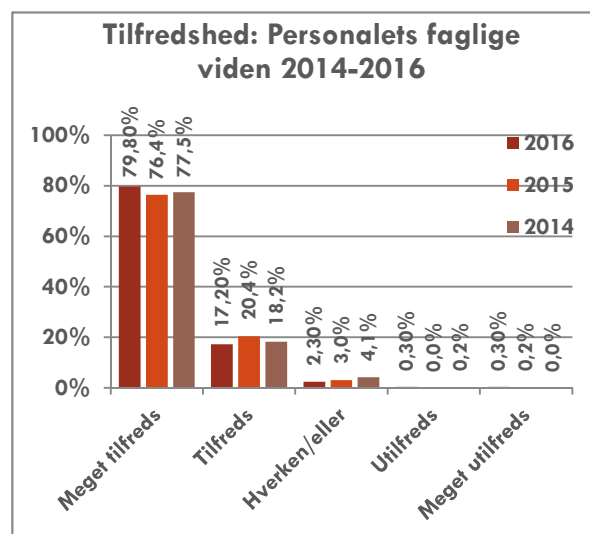
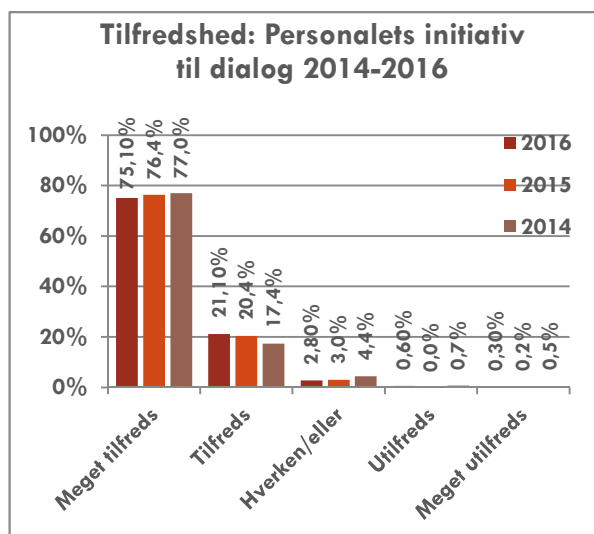
Sagnlandet er en sæsonarbejdsplads med mange studerende fra universiteternes museumsfaglige uddannelser og professionshøjskolernes lærer- og formidleruddannelser. Derfor har Sagnlandet løbende personaleudskiftning. For at sikre kvalitet af formidling og undervisning arbejder vi systematisk med rekruttering og efteruddannelse af sæsonansatte medarbejdere. Derfor gennemføres hvert år særlige oplæringsforløb for nye som gamle formidlingsinstruktører.

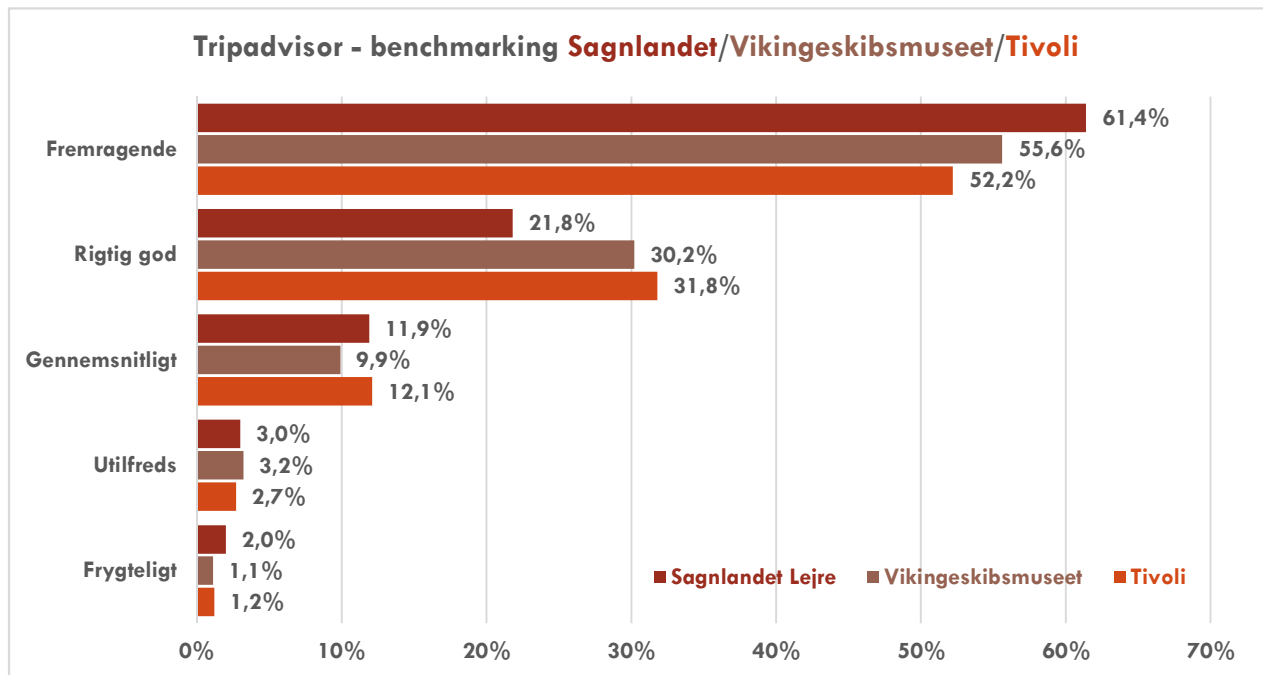

Formidlingskorpset bestod i 2016 af 21 formidlere. Gennem kompetenceudviklingsforløb blev de rustet til at varetage årets undervisnings- og formidlingsopgaver i klædt rekonstruktioner af tidstypiske oldtidsdragter. Kompetenceforløbet understøtter og udvikler både formidlernes fagfaglige og pædagogisk faglige kompetencer samtidig med, at formidlerne også tilegner sig eller videreudvikler praktiske, håndværksmæssige og kreative færdigheder. Nøgleord i kompetenceforløbet 2016 var "den gode service", "lærer og formidler i rolle", "historisk værkstedsarbejde", "arbejde i selvreflekterende teams", "feed back", "mesterlære" m.m.

Kvaliteten af instruktørkorpsets formidling i marken opleves som høj af Sagnlandets gæster. I 2016 udtrykte 96,2 % af gæsterne, at de var "Tilfreds/Meget tilfreds" med personalets evne til dialog, mens personalets faglige viden scorede 97,0,6 % "Tilfreds/Meget tilfreds".

Brugeranmeldelser via eksterne, digitale platforme og sociale medier får steds mere betydning i potentielle gæsters vurdering af bl.a. attraktioner, når de skal planlægge udflugter og ferier.

Sagnlandet Lejre har derfor valgt at integrere link til den brugerdrevne platform TripAdvisor på sin hjemmeside, for at bruge det som et aktivt, men ikke styrbart, markedsføringsredskab. Anmeldelserne her kan ses som en lakmustest af attraktionernes egne analyser og kommer der kritik, er det af samme grund vigtigt at besvare denne hurtigt.

TripAdvisors anmeldelser viser fortsat i 2016 god overensstemmelse med Sagnlandets egne publikumsanalyser om end bedømmelserne på nettet er skarpere. Benchmarking med en lokal samarbejdspartner, Vikingskibsmuseet, og et nationalt og internationalt dansk attraktionsikon, Tivoli, viser, at Sagnlandets medarbejdere også i sådanne målinger har grund til at være stolte over gæsternes bedømmelse af deres indsats.

Som optakt til den forestående højsæson i juli-august med deraf afledt øget travlhed og åbent 7 dage om ugen havde Sagnlandets samarbejdsudvalg i juni 2016 inviteret Kultursociolog Emilie van Hauen som oplægsholder ved et fælles, fagligt halvdagsseminar for alle Sagnlandets ansatte på tværs af afdelinger.

Emilie van Hauen gav et oplæg "Farvel successtyranni og goddag til bidrag og relationer".

Oplægget gav fint stof til eftertanke i samarbejdsrelationer i forhold til ejerskab, ansvar, trivsel og i at give hinanden ledelse i en given arbejdsituation.

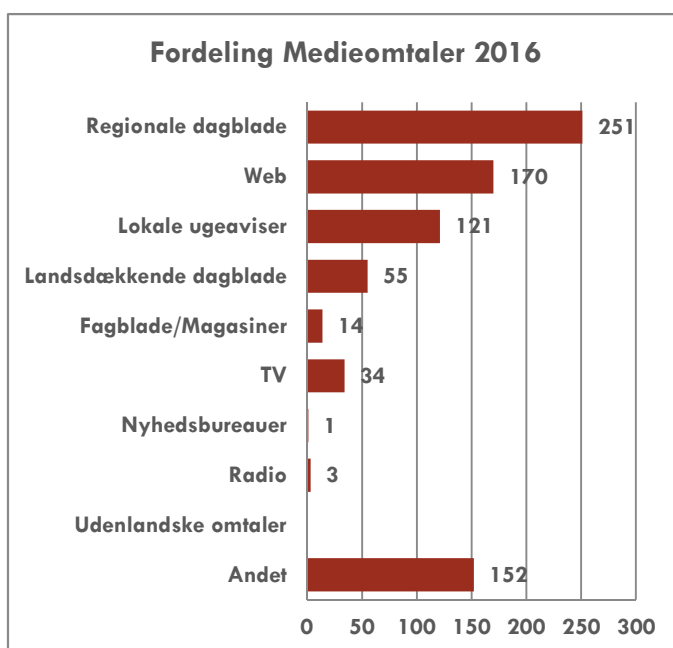
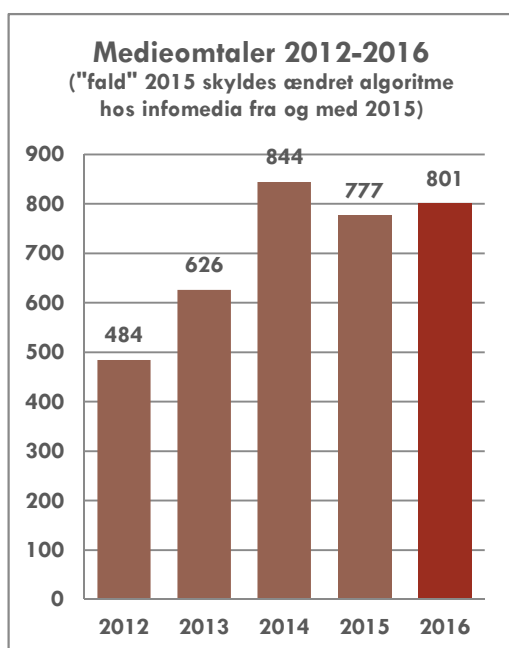
Markedsføring og Kommunikation

Som en del af oplevelsesøkonomien og attraktionsmarkedet er synlighed i et sted mere broget og komplekst mediebillede afgørende for at kunne tiltrække gæster i konkurrence med andre – og meget store – aktører. I 2016 har Sagnlandet markedsført og brandet sig i trykte og sociale medier, på digitale platforme og i strategiske samarbejder med forskellige partnere. Sagnlandets PR-ressourcer taget i betragtning, har resultatet været en flot synlighed i mange forskellige sammenhænge, der både har omfattet lokale, regionale og landsdækkende aviser, radiostationer og TV. Gennem sin aktive PR-indsats bidrager Sagnlandet til at skabe positiv opmærksomhed om Lejre Kommune og Region Sjællands unikke kulturhistoriske værdier og oplevelsesmuligheder for kulturturister og børnefamilier, der ønsker at kombinere leg og læring med aktive natur- og kulturoplevelser.

Sagnlandet har i 2016 udsendt 18 journalistisk bearbejdede pressemeddelelser. Der er endvidere gjort en særlig indsats for at få specifikke historier i udvalgte medier. Det gælder især historier relateret til Sagnlandets aktuelle, storstilede, fondsfinansierede byggeprojekt "SAGNKONGERNES VERDEN", der bl.a. omfatter genskabelsen af Danmarks største hus fra oldtiden, en over 60 meter lang kongehal fra tidlig vikingetid bygget af egetømmer.

Her har presseindsatsen omhandlet alt fra føddingen af de første egetræer til byggeriet, som blev dækket af TV-Lorry og filmet fra helikopter af TV2 News, og til et forskningsseminar "Farverige Vikinger", som blev dækket af Videnskab.dk. Seminaret blev gennemført i Sagnlandet Lejre i samarbejde med Københavns Universitet. En strategisk presseindsats med at anlægge forskellige faglige vinkler på dette unikke projekts mange aspekter inden for f.eks. forskning, kulturarvsformidling, arkitektur og håndværk skal sikre historierne mest mulig tyngde og relevans hos befolkning og medier.

I 2016 har Sagnlandet lagt en stor mængde arbejdsmæssige og faglige ressourcer i samarbejdet med produktionsholdet bag DRs stort anlagte dokumentarserie "Historien om Danmark".

Serien har premiere 2. april 2017 med skuespiller Lars Mikkelsen som gennemgående fortæller. Til dette ambitiøse Tv-program har Sagnlandet både fungeret som film location for optagelser, som faglig konsulent på udvalgte manuskripter samt bistået med udlån af rekvisitter og dragter fra hhv. stenalder, jernalder og vikingetid.

DR's satsning medførte i 2016 en interesse for det historiske felt hos andre produktionsselskaber indenfor dansk TV, hvilket Sagnlandet udnyttede fuldt ud. Sagnlandet Lejre har således i 2016 også været synlig på landsdækkende TV i bedste sendetid i programmer som bl.a. "Brdr. Madsens Tidsrejse" på DR1 og "En bid af historien" på TV2.

Et godt samarbejde med DR Aarhus resulterede i at Sagnlandet Lejre i første uge af skolernes sommerferie var vært for børneprogrammet Sommer Summarum på DR Ultra. Det er et af DR's mest populære børneprogrammer og ses af børn og deres forældre landet over.

I uge 27 blev der sendt en hel uges direkte børne TV live fra kl. 9.00-10.00 fra Jernalderlandsbyen med de to populære studieværter Bubber og Silja. Mere end 1.300 børn og unge fik gratis adgang til at deltage i liveudsendelsen fra mandag-fredag. Programmet blev genudsendt om eftermiddagen samt i week-enden.

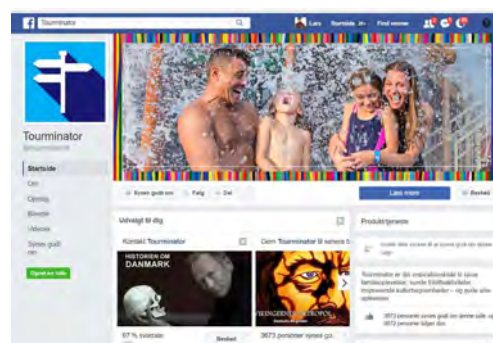
Sociale medier og Sagnlandets Facebook side er et vigtigt markedsførings- og PR-redskab. I 2016 er der postet 67 opdateringer. Blandt højdespringerne var historier om vildsvineunger, lam og gedekid samt Tv-programmerne Brdr. Madsens Tidsrejse og Sommer Summarum. Alle opnåede de en rækkevidde på 10.000-15.000 personer. En tredje højdespringer var opslaget "Bliv jernaldermodel for en dag", der knyttede sig til besøg fra den tyske tv-kanal ZDF. I løbet af 48 timer blev opslaget set af over 11.000 personer. Det blev også opslaget med den højeste bruger interaktion i 2016. Over 2100 klik på opslaget samt 482 kommentarer, reaktioner (likes) og delinger.

I et samarbejde med distributionselskabet Øernes Attraktioner, som Sagnlandet ejer en anpart i, har de 15 samarbejdende attraktioner lanceret siden "www.facebook.com/tourminator.dk/ ... din inspirationskilde til sjove familieoplevelser, sunde friluftaktiviteter, inspirerende kulturbegivenheder – og gode aha-oplevelser."

Formålet med den digitale platform er at synliggøre medlemmernes aktiviteter og oplevelser for potentielle gæster. Siden gik online 1.juni 2016 og har d. 11/3 2017 pt. 3.263 følgere. Samarbejdspartnere i ØA omfatter: Den Blå Planet, København Zoo, Sommerland Sjælland, Middelaldercentret, Lalandia, Strømme Danmark, GeoCenter Møns Klint, Gavnø Slot, Ripley's Attractions, Knuthenborg Safaripark, Sagnlandet Lejre, Experimentarium, Vikingskibsmuseet i Roskilde, Roskilde Domkirke og Danmarks Borgcenter.

Sagnlandet har skabt opmærksomhed om sine oplevelsestilbud for ”familien Danmark” ved deltagelse i andre aktørers events, hvor det er vurderet, at der er godt sammenfald mellem målgrupperne.

Derfor har Sagnlandets PR-afdeling og Butik igen samarbejdet om aktiviteter og stand på Roskilde Dyreskue i maj 2016. Sagnlandets PR-afdeling har endvidere deltaget med medarbejdere på ”Slip-kørne-løs” dag i april hos den lokale, økologiske landmand Per Thomsen, Bækkentoftsgård i Kirke Hyllinge. Endelig deltog Sagnlandets PR-medarbejder i marts 2016 på messen ”Historiske Dage” i Øsknehallen over tre dage sammen med en anden god samarbejdspartner, det Kulturregionale projekt ”Danmark Bliver Til”. Her optrådte Sagnlandets PR-medarbejder bl.a. på Blå Scene med oplægget ”Fra moselig til müslibar” som eksempel på et spændende og anderledes partnerskabsprojekt mellem Sagnlandet Lejre og Erhvervsakademi Sjællands fødevare- og ernæringsteknologistuderende. Sammen har de to institutioner udviklet et spiseligt, kulturhistorisk oplevelsesprodukt i form af en ”forhistorisk müslibar”. Inspirationen til müslibarrens ingredienser er et udvalg af korn-, frø- og frugtsorter, der var en jernaldermands sidste måltid, førend han for over 2000 år siden blev ofret til guderne i en mose ved Tollund nær Silkeborg.

Samlet set har disse og mange andre store som små PR-indsatser sikret Sagnlandet Lejre og hele området flot og positiv opmærksomhed gennem redaktionelle omtaler i en lang række trykte og digitale medier.

Årsresultat 2016

I resultatopgørelsen 2016 for Fonden Sagnlandet Lejre optræder to nye poster i forhold til tidligere år. De vedrører henholdsvis ”Andre driftsindtægter” og ”Andre driftsomkostninger” der afspejler den påbegyndte realisering af Sagnlandets store udbygningsprojekt ”Sagnkongernes Verden”, der er finansieret af private fonde. På grund af disse anlægsudgifter er Sagnlandets nettoomsætning steget betragteligt, mens årets resultat er omtrent uændret og som budgetteret. Opførelsen af Sagnkongernes Verden vil således alene afspejles i resultatopgørelsen i den periode, det varer at anlægge byggeriet, der forventes færdigt i løbet af 2019.

I forbindelse med den påbegyndte anlæggelse i 2016 af de nye bygninger, der indgår i Sagnkongernes Verden, har Sagnlandet Lejre etableret et datterselskab, ”Ejendomsselskabet Sagnlandet A/S”. Dette selskabs vedtægtsbestemte formål er alene at opføre og eje nybygninger på ejendommen Slangealleen 2, 4320 Lejre samt at udleje bygningerne med hertil hørende løsøre til Fonden Sagnlandet Lejre, Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter og anden i forbindelse hermed stående virksomhed efter bestyrelsens beslutning. Bygningerne må endvidere kun udlejes til den almennyttige institution Fonden Sagnlandet Lejre.

I 2016 er årets resultat af almindelig drift efter afskrivninger et overskud på 149.460 kr. Til sammenligning var årsresultat i 2015 et overskud på 240.648 kr.

Årets positive resultat sikrer hensættelse af midler til brug for stærkt påtrængende renoverings- og vedligeholdelsesopgaver af fondens historiske bygninger.

RESULTATOPGØRELSE 1. JANUAR-31. DECEMBER	2016 (kr.)	2015 (tkr.)
Undervisningsministeriet (driftstilskud)	5.595.000	5.670
Lejre Kommune (driftstilskud)	2.269.000	2.269
Diverse offentlige tilskud	106.524	18
Entreindtægter	3.887.938	3.482
Varesalg, butik og kiosk	1.962.979	1.864
Øvrige indtægter	2.806.114	2.883
Periodisering donationer Velkomstcenter (doneret 2009)	1.015.166	1.027
NETTOOMSÆTNING	17.642.721	17.211
Andre driftsindtægter (Omsætning indkøbscentral – byggeri Sagnkongernes Verden)	5.376.332	0
Vareforbrug	-2.076.789	-2.053
DÆKNINGSBIDRAG	20.942.264	15.158
Personaleomkostninger	-11.207.016	-10.884
Salgs- og distributionsomkostninger	-338.238	-375
Ejendomsomkostninger	-1.696.219	-1.383
Autodrift	-131.303	-75
Administrationsomkostninger	-988.649	-1.029
Af- og nedskrivninger	-1.131.315	-1.144
Andre driftsomkostninger (byggeri Sagnkongernes Verden)	-5.270.914	0
DRIFTSRESULTAT	178.610	268
Andre finansielle omkostninger	-29.150	-27
RESULTAT FØR SKAT	149.460	241
Skat af årets resultat	0	0
ÅRETS RESULTAT	149.460	241
FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Henlæggelser til reserve til særlige vedligeholdelsesopgaver	0	200
Overført resultat	149.460	41
I ALT	149.460	241

Samfundsregnskab

I tilknytning til det ordinære årsregnskab udarbejder Sagnlandet Lejre hvert år et samfundsregnskab. Samfundsregnskabet illustrerer, hvordan Sagnlandets tilstedeværelse og aktiviteter har positiv indflydelse på den økonomiske omsætning i samfundet uden for Sagnlandet.

En vurdering af Sagnlandets samfundsmæssige betydning anskueliggør vi gennem den såkaldte ABS-analyse. ABS står for Attraktionernes Betydning for Samfundet. Analysen har til formål at vurdere og kvantificere attraktioners:

- Direkte økonomiske afledte effekt overfor det offentlige i form af skatter og afgifter.
- Indkøb fordelt på lokalområde, region, Danmark og internationalt.
- Bidrag til arbejdspladser og omsætning i lokalområdet.

ABS-analysen er udviklet af revisionsfirmaet KPMG i regi af Danmarks hidtil største kompetenceudviklingsprojekt for attraktioner, ODA-projektet (Oplevelsesudvikling i Danske Attraktioner) finansieret af Arbejdsmarkedets Feriefond.

ABS-analysen integrerer de officielt anerkendte beregningsmodeller TØBBE (Turismens Økonomiske Betydning for Samfundet udviklet af VisitDenmark) og LINE (model for den økonomiske aktivitet i danske kommuner udviklet af AKF (Anvendt Kommunal Forskning)).

ABS-analysen anvender f.eks. oplysninger om døgnforbrug for endagsturister fordelt på regionsniveau og nationalitet baseret på VisitDenmarks analyser af danske og udenlandske turisternes forbrug. Disse nationale statistiske oplysninger kombineres med attraktionens egne publikumsanalyser og regnskabstal.

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

BETALT TIL SAMFUNDET		MODTAGET FRA SAMFUNDET	
A-skat, AM-bidrag	3.794.750	Offentlige, ordinære driftstilskud	7.864.000
ATP	117.234	Ekstraordinære offentlige tilskud	106.524
Salgsmoms	2.294.189	Købsmoms, netto	2.554.711
Lønsumsafgift	0	Refusion, fleks-job mv.	2.022.554
Energiafgifter netto	303.255	Refusion, sygedagpenge, barsel mv.	182.553
Ejendomsskatter	0	Refusion, energiafgifter	156.951
Fleksjobbidrag Stat	93.666		
AUD, FIB, Barselsfond mv.	142.283		
I ALT BETALT DIREKTE TILBAGE TIL SAMFUNDET	6.745.377	I ALT DIREKTE BETALING FRA SAMFUNDET	12.887.293
NETTOBIDRAG FRA DET OFFENTLIGE		6.141.916 kr.	

Sagnlandet Lejres direkte, økonomiske udveksling med samfundet viser, at nettobidraget fra samfundet til Sagnlandet i 2016 er på 6.141.916 kr. (I 2015 var samfundets nettobidrag 5,9 mio. kr.)

Samfundets samlede økonomiske nettobidrag til Sagnlandet er således 1.722.084 kr. mindre end de ordinære driftstilskud på 7.864.000 kr., som Sagnlandet Lejre modtager i ordinært driftstilskud fra stat og kommune til sit almennyttige virke.

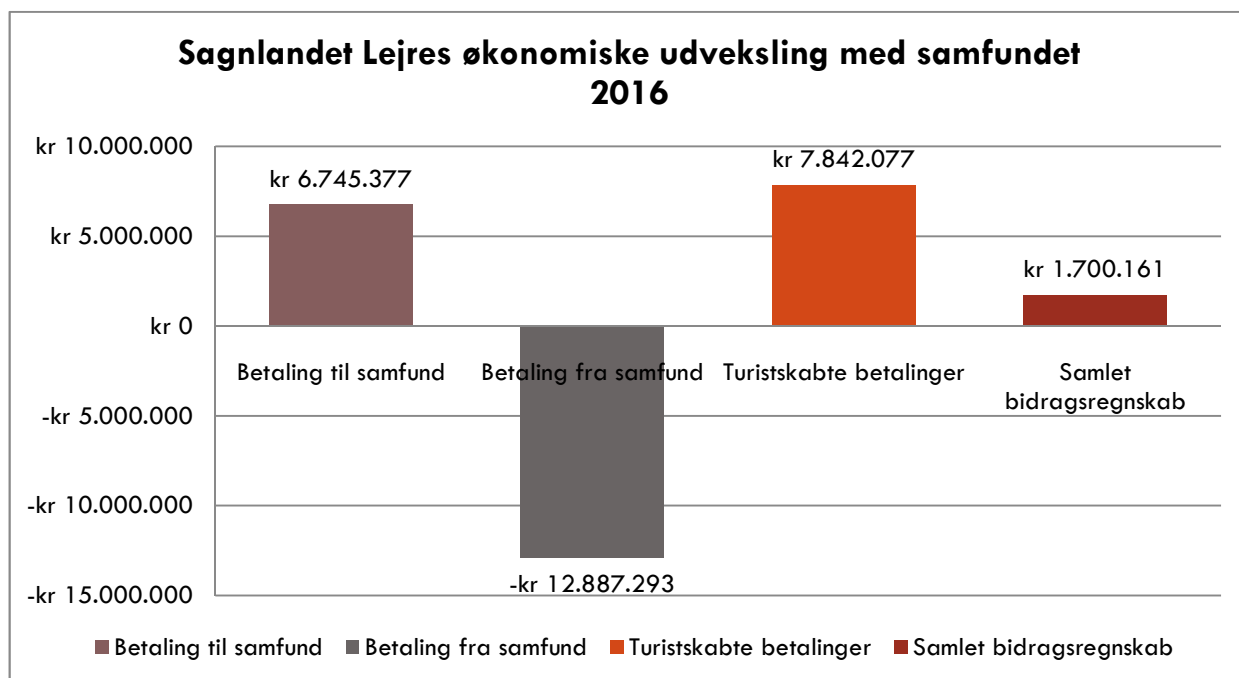
Målt på regnskabstal har Sagnlandet i 2016 således returneret ca. 22 % (1,7 mio. kr.) af sit ordinære offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet i kroner og øre.

SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet

Udover at Sagnlandet sender ca. 22 % af sine offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet, sikrer Sagnlandets virksomhed og mange besøgende, at andre aktører uden for Sagnlandet kan bidrage positivt til samfundsøkonomien.

Sagnlandets afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet beregnes ud fra ABS-modellen. Det sker vha. VisitDenmarks økonomiske nøgletal for forskellige turisttypers døgnforbrug (seneste rapport "Turismens økonomiske betydning i Danmark 2014") og sammensætningen af Sagnlandets 60.566 besøg i 2016, hvis baggrund er opgjort vha. gæsteanalyser.

SAGNLANDET LEJRES afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet 2016		
Antal besøgende i alt	60.566	
Hvoraf	47.908	kommer til området pga. SAGNLANDET LEJRE
Hvoraf	5.814	Besøger området pga. Sagnlandet og andre oplevelser
	6.844	Besøger området eller bor i området og besøger derfor Sagnlandet i anden forbindelse
	44.115	Af det samlede besøgstal er endagsturister
Disse endagsturister skaber en omsætning i samfundet for i alt kr.	19.090.861 kr.	
Af det samlede antal besøgende vælger	7.038	besøgende at overnatte i området (ca. 15 km's radius)
De overnattende gæster skaber en omsætning i samfundet på kr.	3.315.075 kr.	
Samlet skaber de besøgende en omsætning i samfundet på kr.	22.405.936 kr.	udover den omsætning som lægges direkte i SAGNLANDET LEJRE
Heraf udgør kr.	11.202.968 kr.	omsætning i området
SAGNLANDET LEJRE skaber gennem den afledte omsætning	29	arbejdspladser i samfundet udover Sagnlandets egne arbejdspladser
Disse 29 arbejdspladser bidrager med	7.842.077 kr.	til de offentlige kasser i form af moms, A-skat, ATP og lign.
SAGNLANDET LEJRES samlede bidragsregnskab til samfundet er	1.700.161 kr.	Samlet set bidrager Sagnlandet således positivt til samfundet alene målt på økonomiske parametre.

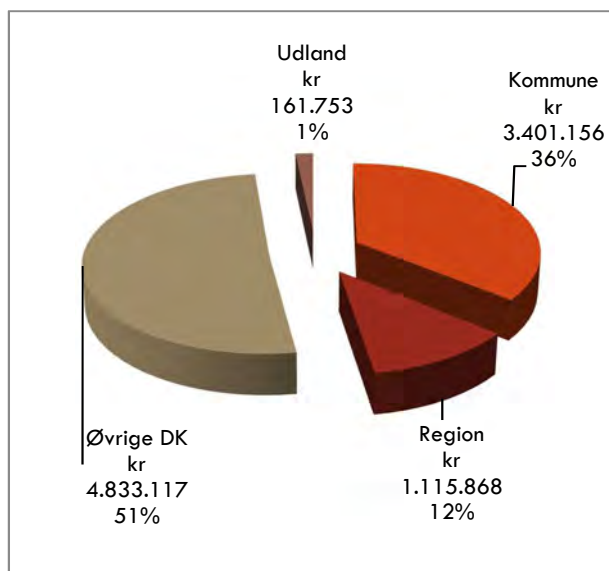

Samlet set skaber Sagnlandets virksomhed et afledt bidrag til samfundet på 7.842.077 kr. i turistskabte betalinger gennem jobskabelse ud over Sagnlandets egne arbejdspladser. Når samfundets nettobidrag på 6.141.916 kr. fratrækkes de turistskabte betalinger, har Sagnlandets virksomhed i 2016 givet et positivt nettobidrag til samfundet på i alt 1.700.161 kr. (I 2015 var Sagnlandets nettobidrag 1,47 mio. kr.).

SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur

Sagnlandet anvendte i 2016 i alt 9.512.000 kr. ex. moms i køb af varer og tjenesteydelser. (I 2015 var beløbet på i alt 4.704.000 kr. ex. moms). Den store stigning i køb af varer og tjenesteydelser skyldes den indledende igangsætning i 2016 af Sagnlandets store udbygningsprojekt, "Sagnkongernes Verden" finansieret af private fonde.

Fordeling på Kommune, Region, Øvrige Danmark og Udland viser Sagnlandets bidrag til omsætning i erhvervslivet fordelt på geografi. I 2016 har Sagnlandet alene lagt betalinger for over 3,4 mio. kr. i Lejre Kommune til gavn for det lokale erhvervsliv, bl.a. pga. "Sagnkongernes Verden". I 2015 var tallet 0,8 mio. kr.

Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet

ABS-analysen viser, at Sagnlandets samlede virksomhed skaber en økonomisk merværdi for samfundet på godt 1,7 mio. kr. alene anskuet ud fra en markedsøkonomisk synsvinkel.

Vi er stolte over at, at økonomisk værdiskabelse også er mulig for en almennyttig institution som Sagnlandet Lejre. Det viser, at brug af offentlige midler i kulturhistorisk arbejde ikke skal opfattes som udgifter, men som en investering, der også generer et øget samfundsøkonomisk afkast.

Hertil kommer den allervigtigste, men ikke ikke-økonomisk kvantificerbare værdi, der er formålet med Sagnlandets almennyttige arbejde: At skabe og formidle kulturhistorisk viden til samfundets borgere gennem almen folkeoplysning og undervisning.

Det er en vigtig indsats, hvor Sagnlandet bidrager til at skabe sammenhængskraft, viden og forståelse hos børn og voksne om vores historiske rødder i et alment dannelsesprojekt. Et dannelsesprojekt der viser, at vi som mennesker er både historieskabte og historieskabende og derfor med ansvar for de handlinger og valg, vi træffer i nutiden.

Anerkendelsen af vores almennyttige og folkeoplysende dimension kommer til udtryk gennem godkendelser, evalueringer og anden opbakning til vores virke:

SAGNLANDET LEJRE er klassificeret som et videnspædagogisk aktivitetscenter af Undervisningsministeriet, der støtter med driftstilskud. Et videnspædagogisk aktivitetscenter står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og bygger sin vidensformidling på publikums aktive deltagelse. Målet er at børn og voksne får viden og indsigt i natur, historie og videnskab gennem lærerige, praktisk orienterede og udfordrende aktiviteter for alle sanser.

SAGNLANDET LEJRE er i 2008 udvalgt af Kulturstyrelsen som én af "200 særligt udvalgte seværdigheder af national interesse" symboliseret ved et brunt Johanneskors, der på vejviserskilte ved landevejene gør opmærksom på, at her ligger en national seværdighed, der er en omvej værd.

SAGNLANDET LEJRE er godkendt af SKAT som alment velgørende/-almennyttig institution efter ligningslovens § 8A, hvorfor givere kan fratække gavebeløb i deres skattepligtige indkomst.

Hendes Majestæt Dronningen har siden 2003 accepteret at være SAGNLANDET LEJRES protektor.

SAGNLANDET LEJRE ligger centralt i Sjællands første nationalpark, Skjoldungernes Land, udpeget af miljøminister og folketing i 2015.

Udover at udvikle og tilbyde skoleundervisning, lærer- og pædagogkurser, gennemføre lærerige kulturhistoriske events og aktiviteter for børnefamilier og turister og være ramme for arkæologiske forsøg og universitetsundervisning, engagerer Sagnlandet sig også i samfundsaktuelle udfordringer. Det sker såvel gennem egne udviklingsprojekter samt gennem eksterne samarbejdsprojekter, der skal skabe samfundsgavnige effekter, der rækker langt ud over Sagnlandets egne grænser.

Som del af den samfundsøkonomiske afrapportering, skal der her gives udvalgte eksempler på sådanne indsatser, som Sagnlandet Lejre i 2016 bl.a. har involveret sig i.

Sagnkongernes Verden – et udviklingsprojekt til gavn for mange interessenter

Efter flere års arbejde med projektudvikling og dialoger med private fonde, havde Sagnlandet Lejre den store glæde i 2015 at modtage tilsagn om støtte til etablering af et nyt Vikingemiljø, "Sagnkongernes Verden". A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal har støttet projektet med 65 mio. og Augustinus Fonden har støttet med 10 mio. kr.

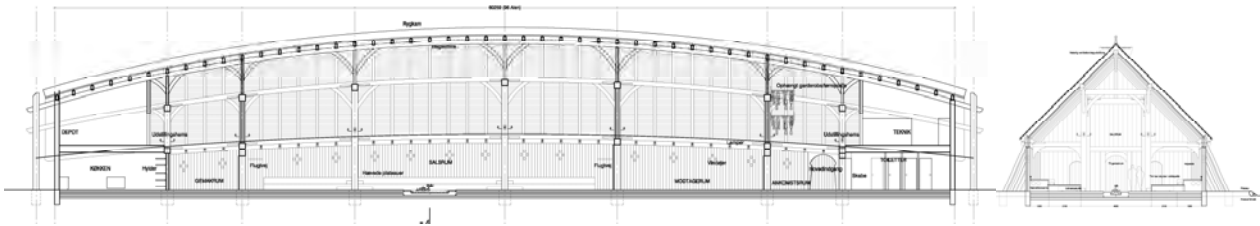
Projektets arkæologiske kildegrundlag er udgravningen i Gl. Lejre i 2009 af Danmarks største hus fra oldtiden, en kæmpehal af egetømmer på 60 meters længde dateret til 700-tallet. For at perspektivere størrelsen er Rundetårn til sammenligning 36 meter højt! Fundet tolkes af arkæologer som et eksempel på de kongelige halbygninger, der omtales i skriftlige kilder fra vikingetid/ tidlig middelalder. I forbindelse med udgravningen af halbygningen, kunne arkæologerne fra Roskilde Museum konstatere, at der i umiddelbar tilknytning til hallen, lå en mindre bygning på ca. 20 meters længde, der tolkes som et overnatnings hus for hallens royale beboere.

De to flotte fondsdonationer har i 2016 sat Sagnlandet Lejre i stand til at påbegynde projektering og realiseringen af begge disse huse benævnt henholdsvis HAL og HUS. De formidlingsmæssige og undervisningsmæssige funktioner i disse genskabte, forhistoriske bygninger skal understøttes af et moderne MAGASIN, der tilføjes som et selvstændigt afsnit til et eksisterende, moderne multihus, der bl.a. rummer skoletjenestekøkkener, baderum mv.

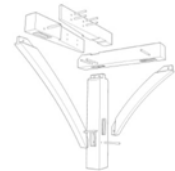
I HALLEN skal gæsterne oplevet livet i og omkring et royalt høj-sæde og hoffets verden. HALLEN indrettes med møbler, husgeråd, redskaber, våben, dragter og billedskærerarbejder, som det bl.a. kendes fra den berømte, rigt udstyrede gravhøj ved Oseberg i Norge. I højen lå et komplet skib udrustet med alt, en royal person havde brug for i efterlivet. HALLEN bliver ramme for et levende, autentisk miljø, der afspejler det spektakulære liv og prægtige håndværk, der engang udfoldede sig i Lejre. Derudover bliver HALLEN selv symbol på datidens ypperste håndværk og forståelse for materialer, geometri og konstruktion.

HUSET skal i Sagnlandet fungere som en stemningsfuld ramme for overnattende skoler på længerevarende undervisningsforløb og lejrskoleophold i Sagnkongernes Verden. Her skal de sove på skind og i alkover og få en sanselig oplevelse, der i den grad vil stimulere deres ind- og medlevelse i historien som en del af hirden & husholdets verden. Denne bygning indrettes ligeledes med moderne installationer, der muliggør helårsbrug.

Projektet kombinerer vikingernes elegante arkitektur med det 21. århundredes teknologi og viden om indeklima, arbejdsmiljø og lyscætning. Derfor er HALLEN og HUSETS overlegne halkanstrukturer placeret på moderne fundamenter med strøm, varme, vand og fiberkabler, der muliggør aktiviteter året rundt.

SAGNKONGERENES VERDEN er derfor ikke alene et nyskabende kulturhistorisk projekt, der forbinder historiens dybe rødder på tværs af arkæologi, mytologi, arkitektur og landskab i en integreret oplevelse. Det er også et teknologisk innovationsprojekt, hvor Saglandet har sat sig som mål at bryde nye veje og vise, hvordan man på æstetisk vis kan bygge bro mellem forhistorisk arkitektur og moderne teknologi for at skabe fleksible rammer for historisk levendegørelse, undervisning og kulturhistoriske arrangementer. Alene HALLENS centrale rum kan rumme op til 300 gæster, hvilket giver muligheder for at lade skuespillere, storytellere, håndværkere, musikere m.fl. få en unik arena at udfolde sig i til særlige kulturhistoriske arrangementer med teater, musik, fortælling mm. HALLEN og HUSETS gennemtænkte indretning og integration af moderne teknologi forandrer samtidig Saglandet Lejre fra sæson- til helårsattraktion.

Med Sagnkongernes Verden ønsker Saglandet at give både børn, unge og voksne "syn for sagn" og oplevelser for både hånd, hoved og hjerte. Et besøg i Sagnkongemiljøet vil både give indblik i nordisk mytologi, Danmarks sagnhistorie, datidens hierarkiske samfundsstruktur, brug af naturens ressourcer og godt håndværk. Det hele formidlet i rammen af en særegen nordisk husform, der opstår i løbet af jernalderen i form af huse med buede langvægge og dobbeltkrumme tagkonstruktioner. Det er en arkitektur, der rummer særlige, raffinerede proportionsforhold, som afslører stor geometrisk viden og indsigt.

Med projektet vil vi skærpe børns og unges historiske forståelse af andre tiders livsvilkår og trosforestillinger kombineret med en respekt for vores forfædres kreativitet og innovationsevne. Det skal sikre, at alle gæster efter et besøg i Sagnkongernes Verden oplever sig selv som del af et større historisk hele og med en bevidsthed om, at hver generation står på skuldrene af de foregående på godt og ondt.

Mange forskellige interessenter vil nyde gavn af dette store projekt, der indskrives sig i kommunale, regionale og nationale strategier om åben skole og praksisnær undervisning, styrkelse af lokal identitet og sammenhængskraft og udvikling af bæredygtig kulturturisme for øget vækst og beskæftigelse. Projektet indgår derfor i synergi med vigtige samfundsmæssige indsatsområder.

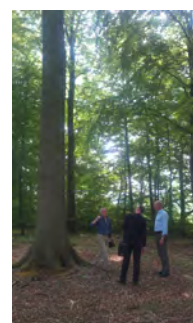
I 2016 har Sagnlandet som led i realiseringen af HAL, HUS og MAGASIN etableret en byggeorganisation med følgende samarbejdspartnere: Bygherrerådgiver: Maa., byggeøkonom og partner, Hans Henrik Høilund, Elgaard Architecture A/S. Totalrådgiver; Maa., byggeøkonom og partner, Thorben Schmidt, Wohlert Arkitekter. Tekniske underrådgivere: Ingeniør, master nordisk bygningskulturarv, partner, Jeppe Sten Andersen, Eduard Troelsgaard samt Ingeniør, partner, Kasper Jørgensen, Gert Carstensen A/S. Særlige Bygherreleverandører: Ejer, Palle Nielsen, Bondeskovgaard Savværk (Bilehugget egetømmer) og Maa. Kasper Lyneborg, FuturaGraphic (udstilling/digital formidling). Rådgivning brand- og sikkerhed: Mikael Nørgaard Gam, Brandteknisk rådgiver, Master i Brandsikkerhed, Dansk Brandinstitut (DBI). Denne gruppe varetager projektering i overensstemmelse med myndighedskrav mv.

Byggeriet følges af en faglig følgegruppe i form af et Nationalt Fagligt Rådgivende Udvalg (NFRU), der sikrer adgang til nyeste, faglige viden og sparring af relevans for projektet. Medlemmer omfatter: Anna Beck, museumsinspektør, Museum Sydøstdanmark. Bente Draiby, arkitekt, mag. art. Henriette Lyngstrøm, lektor Københavns Universitet. Josefine Franck Bican, Forskningsassistent Nationalmuseet. Jørgen Poulsen, fhv. leder Vikingelandsbyen Albertslund. Lars Jørgensen, Forskningsprofessor, Nationalmuseet († september 2016). Lotte Hedeager, Professor, Oslo Universitet. Svend Jakobsen, Ingeniør, partner Eduard Troelsgaard Ingeniører. Torben Dehn, specialkonsulent Kulturstyrelsen. I 2016 er afholdt to store fællesseminarer samt flere møder i mindre arbejdsgrupper vedr. afklaring/sparring på specifikke faglige problemstillinger. Ved de mindre arbejdsgruppemøder er yderligere eksterne specialister blevet inddraget efter behov, bl.a. fra Roskilde Museum, Vikingeskibsmuseet, GEUS og Bondeskovgaard Savværk.

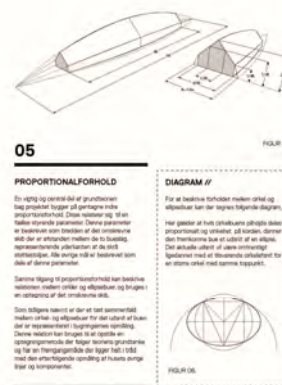
Der er endvidere nedsat en styregruppe bestående af repræsentanter fra de bevillende fonde samt bygherre og rådgivere. De omfatter Lars Reuter, Projektrådgiver, A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, Frank Rechendorff Møller, Fondsdirektør, Augustinus Fonden, Lars Holten, direktør, Sagnlandet Lejre, Hans Henrik Høilund, Elgaard Architecture A/S. Totalrådgiver; Maa., byggeøkonom og partner, Thorben Schmidt, Wohlert Arkitekter. Styregruppen mødes hver anden måned.

I Sagnlandets egen bestyrelse er endvidere nedsat en særlig byggegruppe, som Sagnlandets direktør løbende informerer og inddrager efter behov. Den omfatter Kristian Kristiansen, bestyrelsesformand, professor, dr.phil. Göteborg Universitet. Peter Skak Iversen, forretningsudvalgsmedlem, tidligere direktør DONG.

Sagnlandet har endvidere benyttet sig af særlige eksterne rådgivere i forhold til projektets økonomiske og juridiske forhold. De omfatter Sagnlandets eget revisionsfirma BDO ved Peter Rasborg, Senior Partner, statsautoriseret revisor og Sten Kristensen, Partner, Momschef. Ole Bernt Hasling, Advokat (H), Partner, Mazanti-Andersen Korsø Jensen, AdvokatPartnerselskab.

I løbet af 2016 har Sagnlandet sammen med arkitekter og arkæologer i og uden for Sagnlandet bl.a. videreudviklet og raffineret en teori om, hvordan vikingetidens bygmester har kunnet styre et så gigantisk anlægsbyggeri, herunder afsætte den monumentale, dobbeltkrumme hal i terræn samt oparbejde de enorme tømmermængder i korrekte dimensioner i en tid uden byggetegninger og avancerede hjælpemidler. Det har resulteret i opstillingen af en såkaldt "proportionalitetsteori", der publiceres efter projektets realisering. Teorien vil i sig selv give spændende muligheder for udvikling af nye undervisningsmaterialer for uddikling og gymnasium der kombinerer historie med arkitektur, matematik, design og geometriforståelse.

I samarbejde med Københavns Universitet og NFRU-medlem Henriette Lyngstrøm, lektor SAXO-instituttet var Sagnlandet den 9 september 2016 vært for et stort, heldags forskerseminar "Farverige Vikinger" med 70 deltagere og 12 oplægsholdere. I det tværvidevidenskabelige seminar delte arkæologer, kunsthistorikere, konservatorer mm. nyeste viden om oldtidens farvebrug i almindelighed og vikingetidens i særdeleshed. Seminaret skal sikre bedste faglige grundlag for en kommende farvesætning af HALLEN og dens inventar. Seminaret publiceres i 2017 i en bog, der pt. er under forberedelse i samarbejde med Københavns Universitet.

Lejre Kommune, afdeling Byg & Miljø har tildelt projektet to faste kontaktpersoner, Ann-Britt Zwergius, byggesagsbehandler (koordinerer i forhold til selve byggeriet) samt Mette Straarup, planmedarbejder (afklarer planmæssige spørgsmål). De faste kontaktpersoner indkalder øvrige ressourcepersoner i kommunen efter behov for at sikre smidig sagsbehandling.

Sidst men ikke mindst har hele kommunalbestyrelsen i Lejre Kommune samt mange andre fra kommunes embedsværk vist projektet stor interesse og bakket godt op, hvilket er meget værdsat af såvel bygherre som bevilgende fonde.

Det store udviklingsprojekt SAGNKONGERNES VERDEN er således godt i vej og vil resultere i et kulturhistorisk attraktions fyrtårn for Region Sjælland og den ny Nationalpark Skjoldungernes Land som Sagnlandet ligger midt i.

Mange flere har bidraget, end der her kan nævnes. Der skal derfor på denne plads lyde en stor TAK til alle de mange mennesker, der gennem 2016 har vist interesse og bidraget med viden, råd og dåd til udviklingen af Sagnlandets store udviklingsprojekt.

Netværk og samarbejder for fremme af kulturturisme

Sagnlandet Lejre har i 2016 deltaget i forskellige strategiske netværk for udvikling af øget kulturturisme i Danmark.

Et eksempel er netværksprojekt der skal fremme opmærksomhed om Danmarks kulturarv fra vikingetid og middelalder, er det Kulturregionale projekt "Da Danmark Bliver Til". Over 2 uger i juli gennemførte dette projekt bl.a. en stor out-reach og festivalevent "Kongens Togt" i 8 sjællandske havne. Fokus var på fortællingen om Knud d. Stores erobring af England, der i 2016 skete for netop 1.000 år siden. Kongens Togt blev blæst i gang i Korsør Havn med deltagelse af bl.a. Kulturminister Bertel Haarder og Sagnlandets direktør, der er formand for projektet.

Sagnlandet deltog ved denne event med flere medarbejdere, der lavede aktiviteter med festivalgæsterne. Bl.a. havde Sagnlandet et vellykket samarbejdsprojekt, "Fisk og Røg", med virksomhederne Fishing Zealand og WeDoNature i flere af de i alt 8 havne som Togtet gæstede. Ved denne aktivitet fik festivalgæsterne lejlighed til at prøve at filetere fisk, bygge en røgovn og ryge makrel. Den samlede status for Kongens Togt viser, at der var over 45.000 besøgende i de 8 havne. I alt blev der præsenteret over 160 programnedslag for de besøgende fordelt over eventens 8 dage. De var skabt i et samarbejde mellem projektets sekretariat og 50 forskellige museer, oplevelsesattraktioner, biblioteker, foreninger, forskere, videns institutioner, mv. der på forskelligvis bidrog til at formidle viden og historier til festivalens gæster. Eventen gav også anledning til over 25 erhvervsamarbejder med lokale og regionale virksomheder som led i Region Sjælland satsning på Kultur og erhvervsamarbejder. Samlet set genererede "Kongens Togt 2016" over 380 presseomtaler lokalt, regionalt og nationalt, bl.a. med omtale i TV2 nyhederne.

Et andet eksempel er netværket Vikingebuen, hvor 16 vikingeattraktioner nu arbejder sammen om synliggørelse af Danmarks kulturarv fra vikingetid, bl.a. gennem økonomisk støtte fra Kulturministeriet, Slots- og Kulturstyrelsen og lokale Visitorganisationer. Netværket koordineres af Nationalmuseet. I 2016 kom to nye attraktioner indenfor vikingetid med i netværket, Museumskoncernen RoMu - Roskilde og Lejre museer samt Kroppedal Museum. Herudover omfatter netværket: Nationalmuseet, Vikingeborgen Trelleborg, Projekt Ny Trelleborg, Sagnlandet Lejre, Museum Sydøstdanmark, Lindholm Høje, Vesthimmerlands Museum, Vikingeskibsmuseet, Bork Vikingehavn, Ribe Vikingecenter, Museet Ribes Vikinger, Vikingemuseet Ladby og Kongernes Jelling. I løbet af 2016 har attraktionerne udarbejdet en fælles viking-brandbog, alle bakker op om. Netværket har endvidere produceret indholdet til en ny turistguide i Politikens "Turen går til..." serie. I 2017 udkommer således Politikens første historiske turguide "Turen går til vikingetiden", der samler de bedste danske vikingoplevelser for kulturturister i et spændende og anderledes format.

Netværk og samarbejder for fremme af dannelse og læring

Sagnlandet Lejre og Skoletjenesten i København indgik i 2016 ny treårig partnerskabsaftale for perioden 2017-2019. Formålet med partnerskabet er at understøtte og kvalificere udvikling og drift af Sagnlandets undervisning, der sikrer høj pædagogisk kvalitet i den daglige undervisning og målrettet pædagogisk udvikling som pædagogiske laboratorier. Målgrupperne for undervisningsvirksomheden er børn/pædagoger fra dagtilbud, elever/lærere fra grundskolen, ungdomsuddannelser, VUC (AVU og HF), samt lærer- og pædagoguddannelsen.

Sagnlandets arbejde med undervisning sker i en dynamisk relation mellem drift og udvikling, således at udviklingsarbejdet bygger på erfaringer fra driften, og resultater af udviklingsarbejdet skaber innovation i den daglige drift. Den samlede undervisningsvirksomhed bidrager herved til Skoletjenesten i Københavns videnproduktion og videndeling samt til Sagnlandets egen formidlingsvirksomhed. Sagnlandet evaluerer bl.a. løbende sin undervisningsvirksomhed i dialog med de lærere, der benytter sig af Sagnlandets undervisningstilbud. I 2016 blev i alt indsamlet og bearbejdet 167 skriftlige kvalitative og kvantitative evalueringer, der fortsat viser meget stor tilfredshed (>95 %) med Sagnlandets undervisning.

Partnerskabet sikrer bl.a. Sagnlandets formidlingsmedarbejdere adgang til spændende netværk, faglige oplæg samt deltagelse i mindre studiegrupper med kollegaer fra andre kulturinstitutioners skoletjenester, hvorved deltagerne i studiegruppen kompetenceudvikler sig i fællesskab gennem arbejdet med udvalgte temaer og pædagogiske metoder.

Sagnlandet Lejre er et af Danmarks i alt 16 videnspædagogiske aktivitetscentre (VPAC'er), der ligger spredt ud over landet, og som modtager driftstilskudtilskud fra Undervisningsministeriets VPAC-pulje på baggrund af årlige ansøgninger og vurderinger. VPAC'erne repræsenterer uformelle læringsmiljøer, der dækker og formidler vigtig viden inden for forskellige fagområder: historie, kultur, natur, samfund, bæredygtig udvikling og teknologi til børn, unge og deres forældre i både skole og fritidssammenhæng. Centrene er en vigtig kulturel og uddannelsesmæssig ressource for samfundet, der formidler forskningsbaseret viden gennem oplevelser og aktiviteter, der aktivt inddrager publikum, sætter tanker i gang, pirrer sanser og nysgerrighed og følelser.

VPAC-netværket mødes årligt og drøfter særlige problemstillinger og udveksler viden om "best-practice" på mange forskellige områder, der spænder lige fra didaktik til markedsføring. Således også i 2016 hvor der bl.a. er drøftet udvikling af et fælles fondsprojekt på tværs af alle VPAC-centre. Tanken er at udvikle en række undervisningsforløb inden for udvalgte temaer, som hver VPAC kan belyse inden for sit særlige fagområde og dermed udfolde for gæsterne på forskellige måder for at stimulere fordybelse og nysgerrighed på mere viden. I 2016 var VPAC-centrene bl.a. for tredje år i træk repræsenteret med egen stand på Folkemødet på Bornholm for at synliggøre, hvordan alle arbejder med dannelse og læring. I år havde Centrene designet fælles bannere til at understøtte det fælles VPAC-logo og slogan, centrene udviklede tilbage i 2010 "VPAC – viden gennem oplevelser".

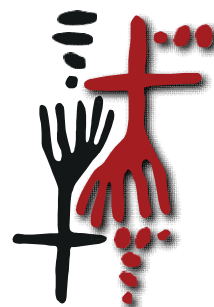
På Folkemødet blev VPAC'erne derfor også synliggjort på et stort Danmarkskort med sloganet "Vi sætter aftryk gennem indtryk" på baggrund af foto af sandstrand med fodspor, som symbol på menneskets påvirkning af den verden, vi alle deler.

Som led i årets Folkemøde koncept havde hvert center endvidere bidraget med en konkret genstand placeret i en stor reol. Hver genstand var ledsaget af et forundrings spørgsmål til at igangsætte dialogen med folkemødegæsterne. Sagnlandet bidrog med rekonstruktionen af et 7000 år gammelt jægerstenalderkar ledsaget af spørgsmålet "Vidste du at... Danmarks ældste gryder var spidse i bunden og lavet af ler?" Spørgsmålet suppleredes med uddybende tekst, der fortalte den store historie med afsæt i den lille, lerkarret: Teknologi, nye konserverings og tilberedningsmuligheder af mad, nomadeliv kontra bofast tilværelse, fødevarehistorie og kost, klimaudvikling mm. Centrenes fælles koncept fungerede godt og de mange forskellige typer genstande og spørgsmål gav gode dialoger med gæster og besøgende politikere, så Centrenes indsats blev synliggjort.

Sagnlandet Lejre deltager aktivt i Foreningen Historiske Værksteder i Danmark, der blev stiftet i 2015 efter knap 40 år som et løst netværk. Foreningens formål er bl.a. at styrke en aktiverende formidling af historien, hvor de besøgende gennem direkte oplevelser og indlevelse får en mere sammenhængende og helhedspræget forståelse af, at nutid og fremtid opstår af fortiden, som vi søger at forstå gennem arbejdet med forskellige kildetyper.

Foreningen afholder hvert år forskellige kompetenceudviklende træf for medlemmerne, hvor deltagerne bl.a. arbejder med historiske temaer, håndværk og aktiviteter, der kan belyse vores fælles kulturarv på en inddragende og pædagogisk måde for børn, unge og deres voksne. I 2016 har Sagnlandets formidlere bl.a. deltaget i et vikinge- og middelaldertræf i Viborg med fokus på datidens skindhåndværk. På Foreningens generalforsamling i Den Gamle By i marts 2016 vedtog den ny forening et fælles logo og slogan udarbejdet af Sagnlandets områdeleder for Oldtid. Logoet består af to håndtegn i form af bronzealderens hellerist-

ninger, der griber efter hinanden ledsaget af sloganet "Ånden i hånden". Logoet symboliserer kernen i De Historiske Værksteders pædagogiske arbejde, hvor man for at stimulere læring "må gribe for at begribe".

Nye medlemmer i Sagnlandet Lejres bestyrelse

I 2016 kunne Sagnlandet Lejres bestyrelse og med stor glæde formelt indvælge tre nye bestyrelsesmedlemmer på årsmødet i marts. Det skyldtes dels, at der var en ubesat plads i bestyrelsen samt at Ulla Thofte, direktør Golden Days overgik til ny stilling som direktør for M/S Museet for Søfart og i den forbindelse havde ønsket at trække sig fra bestyrelsen. Hertil kom, at Lejres hidtidige borgmester Mette Touborg fratrådte sin borgmesterpost grundet jobskifte til stilling som direktør for Københavns Kommunes Kultur- og Fritidsforvaltning. Da Lejre Kommunes borgmester er født medlem af bestyrelsen i henhold til vedtægter indtrådte Lejre Kommunes ny borgmester Carsten Rasmussen i stedet. Carsten Rasmussen bringer stor erfaring ind i Sagnlandets bestyrelse qua 27 år i kommunalpolitik, heraf 8 som borgmester i den gamle Bramsnæs Kommune.

De to øvrige nye medlemmer, Dorte Kiilerich og Christine Antorini, har ligeledes bragt stærke kompetencer og netværk af relevans for Sagnlandets virke ind i bestyrelsen. Dorte Kiilerich, direktør Living Concepts har gennem mange års arbejde i turistbranchen, herunder som Salgs-, Marketing- og Adm. direktør i VisitDenmark, stor indsigt i turisme og markedsføring. Christine Antorini har stærke kompetencer og netværk inden for undervisningsområdet, herunder som tidligere Undervisningsminister og som nuværende formand for Folketingets Uddannelses- og Forskningsudvalg.

Tak til bidragsydere m.fl.

Sagnlandet Lejres årsberetning 2016 skal afrundes med en varm tak til mine engagerede og kreative medarbejdere, frivillige fra Sagnlandets Venner, Sagnlandets bestyrelse samt vores mange eksterne netværks- og projektpartnere for godt samarbejde og indsats i årets løb.

Afslutningsvist en varm tak til fonde, puljer, offentlige institutioner, sponsorer og andre, der praktisk og/eller økonomisk har bakket op om Sagnlandets virke i 2016.

Tak til bidragsydere

For støtte til Sagnlandets Lejres ordinære drift takkes:

Undervisningsministeriet og Lejre Kommune.

For praktisk bistand, projekt- og kompetenceudvikling, partnerskabsaftaler, økonomisk støtte/tilsagn om støtte til udviklingsprojekter og særlige aktiviteter takkes:

A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal (Projekt Sagnkongernes Verden), **Augustinus Fonden** (Projekt Sagnkongernes Verden) **Erhvervsakademi Sjælland Campus Roskilde** (projekt: Emballering og produktion af forhistorisk Tollund-müslibar), **Kulturministeriet** (projekt: Da Danmark Bliver Til), **Kulturregion Midt- og Vestsjælland** (projekt Da Danmark Bliver Til), **Lejre Kommune**

(projekt Sagnkongernes Verden, Skole- og Børneinstitutionsaftale 2016-2017, aftale om drift af Turistinformation), **Playingfield** (projekt LEKKIL – Ledelseskultur & Kultur i Ledelse), **Region Sjælland** (projekt: Da Danmark bliver Til/Kongens Togt; projekt LEKKIL – Ledelseskultur & Kultur i Ledelse), **Reves Consult** (projekt LEKKIL – Ledelseskultur & Kultur i Ledelse), **Roskilde Kommune** (Skoleaftale 2016-2017) **Sagnlandets Venner i Lejre** (frivillig hjælp, fundraising "Grejbank"), **Skoletjenesten** (udstationering af en ½-tids SKT medarbejder samt projekt Da Danmark Bliver Til). **University College Sjælland** (praktikforløb i faget "praktik")

For sponsorater samt støtte til Sagnlandets almennyttige formål takkes

Furi Appel og Gunnar Niskers Fond, Medlemmerne af Sagnlandet Lejres Erhvervs-klub: **Dansk Drone Kompagni; Danske Bank, Roskilde Afd.; Hornsherred Erhvervsforum; Nielsen Freight ApS; Vestergaard Company A/S; Åvang ApS** samt *frivillige private bi-dragydere.*

17/3 2016 Lars Holten, direktør

2016 – landet du må udforske i ord og billeder

Sagnlandet Lejre er et af Danmarks 16 Videnspædagogiske Aktivitetscentre (VPAC), der modtager driftsstøtte fra Undervisningsministeriet. VPAC'erne dækker: "... de tekniske & naturvidenskabelige og de kunstneriske, kulturelle, historiske, litterære og filosofiske områder, er ikke museer, men står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og begreber - og hvis koncept bygger på vidensformidling via publikums aktive deltagelse." (www.uvm.dk)

For at have status af VPAC og opnå driftsstøtte til videnspædagogisk arbejde, skal vi hvert år dokumentere, at Sagnlandet lever op til Undervisningsministeriets kriterier for støtte. De omfatter bl.a. krav til faglighed, kvalitet, udvikling, relevans for grundskolen, samarbejder lokal, nationalt og internationalt mm.

Den 30 juni 2016 var Undervisningsministeriets to eksterne evaluatører, Lisbeth Kjær og Merete Goed Watson, University College Sjælland på besøg. Sagnlandets direktør og skoletjenesteansvarlige var værter og gennemgik Sagnlandets arbejdsmetoder og pædagogiske praksis ved en 4 timer lang rundvisning.

Til supplement af udvalget af strategiske udviklingsarbejder beskrevet i foregående afsnit i sammenhæng med års- og samfundsregnskab, præsenterer vi i det følgende et kalejdoskopisk vue i ord og billeder af Sagnlandets alsidige arbejdsområder.

De udvalgte aktiviteter fra sæson 2016 illustrerer, hvordan vi i praksis har løftet vores videnspædagogiske arbejde. Der er ikke tale om en udtømmende oversigt over alle årets aktiviteter og samarbejder, men alene illustrative eksempler samlet under hovedoverskrifterne Formidling, Forskning og Undervisning.

SAGNLANDETS aktiviteter indgår i et kredsløb, der består af tre kerneområder: Forskning, Formidling & Undervisning

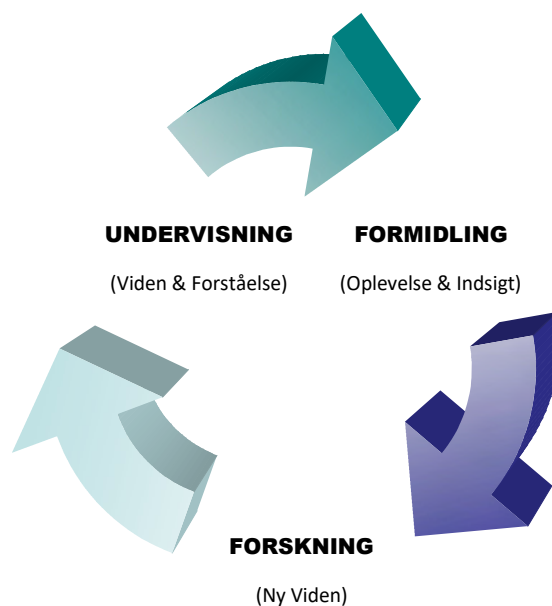
I kredsløbet giver forskningen ny viden, som formidles videre i undervisningssituationen med skoleelever og i formidlingen i det daglige møde med gæsterne

SAGNLANDETS forskningsbaserede formidling giver eleverne og publikum forståelse og indsigt, når vi omsætter ny viden fra forskningsverdenen i håndgribelige oplevelser og aktiviteter, som børn og voksne, selv kan deltage i.

Ideelt set danner mødet mellem ansat og gæst udgangspunkt for en dialog, der igen afføder ny viden og indsigt hos begge parter.

Dette krydsfelt mellem forskning, undervisning og formidling inspirerer til at rejse nye spørgsmål til forskningen for at kunne give nye svar og nye formidlingsoplevelser og aktiviteter.

SAGNLANDET LEJRES kredsløb er i bevægelse ...

Formidling

Formål og målgrupper

Sagnlandets Formidlingsafdeling tilrettelægger hvert år et alsidigt program, som har til formål at skabe et både oplevelsesrigt og videnskæssigt berigende besøg for gæsterne. Uanset deres personlige og forskellige forudsætninger er vores ambition helt enkelt, at hver gæst gerne skal forlade Sagnlandet en lille smule kloge-re på fortiden, end da de kom og med lyst til at vide mere om arkæologi, historie og natur.

Årets program var sammensat af mange forskellige komponenter, i det mange forskelligartede gæstegrupper behov og ønsker skal tilgodeses. Derfor rummer hvert års program både tilbagevendende, lejlighedsvis og nye arrangementer. Det sikrer både genkendelsens glæde samt nyhedens værdi for de mange tusinde gæster, der tilbringer en dag med at udforske Sagnlandet.

De besøgende i Sagnlandet repræsenterer forskellige brugertyper. Et meget stort flertal af de besøgende udgør børnefamilier, mens bedsteforældre, danske og udenlandske turister samt børneinstitutioner og skoler på udflugt også udgør væsentlige grupper. Nogle gæster er trofaste stamkunder og andre besøger Sagnlandet for første gang. Sidstnævnte var f.eks. tilfældet med en familie med to drenge på 3 og 4 år. Forældrene fortalte følgende om oplevelsen i et dybdegående gæsteinterview:

"Vi synes kombinationen mellem at læse formidlingsskilte, spørge personaler og frivillige og selv undersøge det vi oplever er fint. Det er godt, at der gradueres [i formidlingen] i forhold til alder, og at man kan deltage på forskellige niveauer. Drengenes nysgerrighed blev vakt og de kan tage det med i deres egen fantasi og lege"

(Noter Designspillet "Gravhøjen" 2016 – Informant 2)

Stamgæsterne omfatter besøgende, der er kommet i Sagnlandet de sidste 20, 30, 40 eller helt op til 50 år! F.eks. beskriver en kvinde omkring de 60 år, der er kommet i Sagnlandet siden 1960'erne, hvad hun lægger vægt på ved sine besøg:

"Jeg ligger stor vægt på naturoplevelserne i Sagnlandet – at gå ad de mange stier på kryds og tværs. Min yndlings årstid i Sagnlandet er efteråret med naturen i farver, stilhed, disen, duften af bålrog og køligt, friskt vejr. Men det er også en glæde at være stedkendt i Sagnlandet og genopleve stedet flere gange årligt, men også at opdage noget nyt hver gang".

(Noter Designspillet "Gravhøjen" 2016 – Informant1)

Andre gæster har besøgt Sagnlandet for år tilbage og genbesøger nu atter stedet sammen med børnene eller venner. Sagnlandets entrebillet fungerer samtidig som et sæsonkort, der giver fri adgang resten af sæsonen. Det benytter mange gæster sig af og genbesøger Sagnlandet i løbet af året, jo nogen helt op til 5 – 10 gange i løbet af sæsonen.

Nogle aktiviteter og arrangementer kan rumme mange gæster på en gang, mens andre appellerer til mindre grupper, familier eller par. Fælles for alle aktiviteter er, at de skal være sjove, lærerige og spændende samt inddrage både børn og voksne i praktiske gøremål. Det skal skabe en fælles, social oplevelse, der gerne skal inspirere til samtale og refleksion over fortidens levede liv og således skabe perspektiv i stort og småt i forhold til vores eget moderne liv.

Programlægning og gæsteanalyser

I 2016 har Sagnlandets Formidlingsafdeling arrangeret 35 forskellige, store og små kulturhistoriske aktiviteter og særlige events, der har været tilgængelige for alle gæster. Ud over disse særlige aktivitets- og oplevelsestilbud sæsonen igennem, kommer den faste og populære levendegørelse af stenalder-, jernalder-, viking- og 1800-talsområde med bl.a. fortidsfamilier i helligdags- og skoleferier, åbne kreative, historiske værksteder, fysiske historiske udfordringer, faste dyrefordringer af tamme og vilde dyr, filmforevisninger i biografen, gratis udlån af audioguider og GPS-missioner mm.

Takket være stadigt grundigere publikumsanalyser de senere år har Formidlingsafdelingen opbygget et dybere kendskab til Sagnlandets forskellige publikums-segmenter og deres præferencer og ønsker. Analyserne gennemføres desuden på forskellige dele af året, hvor programmet tager sig forskelligt ud alt efter om det er højsommer med mange gæster eller kold og regnfuld efterårsferie med mindre gæstetæthed.

Sagnlandets formidlings afdeling arbejder med tre forskellige typer brugeranalyserne, der giver går fra overordnede statistiske sammenhænge til dybdegående brugerinterviews:

1. Kvantitative statistiske analyser på baggrund af skriftlige spørgeskemaer. Disse analyser hviler på grundig gennemlæsning og statistisk bearbejdning af de kvalitative udsagn gæsterne har skrevet i spørgeskemaerne under deres besøg i Sagnlandet. Udsagnene kan relateres til aktivitetsprogrammet via datoen for gæstens besøg. Herigennem kan foretages en hierarkisering af gentagne udsagn. Det giver et årligt billede af de mest populære og virkningsfulde aktiviteter og arrangementer. Ligeledes kan der spores væsentlige tendenser i både gentagne udsagn om mangler og gentagne ønsker om flere/andre oplevelsesmuligheder.
2. Digital feedback fra gæsterne via sociale medier. Flere og flere besøgende omtaler i dag deres oplevelser af alle slags på nettet. Det omfatter også attractionsbesøg. Omtaler på hhv. Sagnlandets sider på Facebook og TripAdvisor læses grundigt hvorefter udsagnene relateres til det konkrete aktivitets-

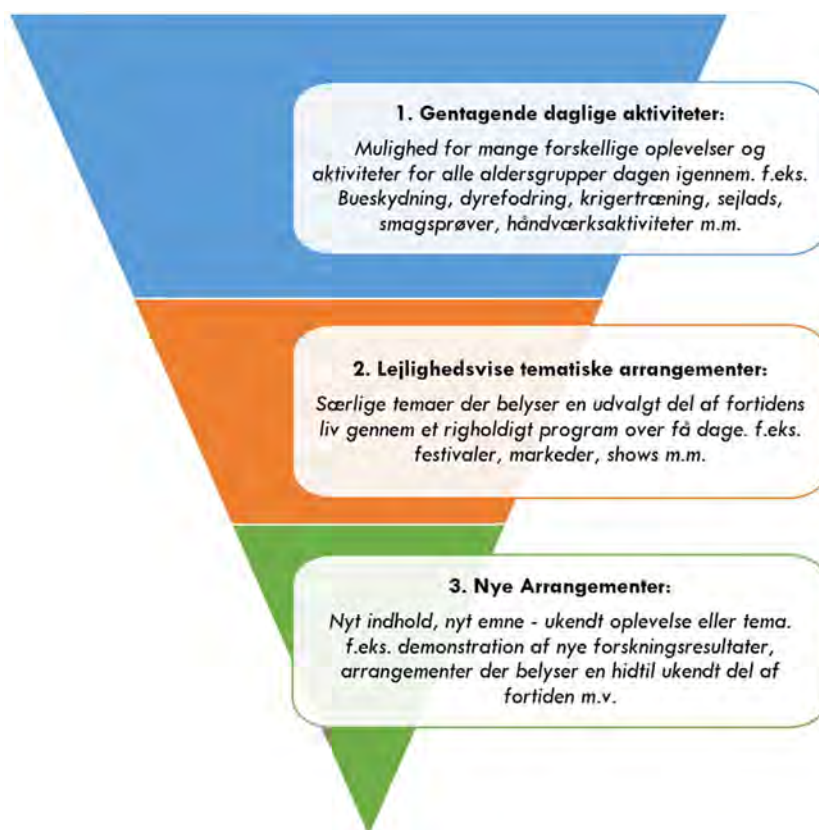
program på besøgsdatoen. Disse kilder til vurdering af publikums oplevelser giver indblik i langtidseffekten af besøget, dvs. hvordan gæsten husker sine oplevelser flere dage efter besøget. Herunder hvilke oplevelser der har gjort størst indtryk, hvilken refleksion de har skabt samt hvordan gæsten har værdisat sin samlede oplevelse, idet man ved anmeldelser på TripAdvisor tildeler mellem 1-5 stjerner.

3. Kvalitative interviews via designspillet "Gravhøjen". I denne analyseform udvælges forskellige repræsentanter for Sagnlandets gæstesegmenter, der i forbindelse med deres besøg inviteres til at deltage i et interview. Interviewet forløber som et spil, hvor gæsterne frit vælger blandt en lang række ord, som udgangspunkt for en samtale om deres oplevelser, tanker og ideer i forbindelse med besøget. Denne form sikrer, at gæsterne i videst muligt omfang får lejlighed til at tale om det, de finder vigtigst i stedet for at være låst af en fast spørgeramme. Da interviewene ofte omfatter familier eller par, ansporer forment også respondenterne til indbyrdes samtale med hinanden under interviewet, mens interviewerens iagttagere, lytter og noterer ned. Det resulterende analysemateriale giver mulighed for at spore tendenser som i de to andre analyseformer, men på et langt dybere niveau. Formen giver et godt indblik i, hvad der ligger bag gæsternes udsagn og analysen bibringer en dybere forståelse af de mere u håndgribelige dele af, hvad det er, som skaber spændende og lærerige oplevelser: Hvilke aktiviteter virker særligt godt, hvordan virker de og hvordan kan vi genskabe virkemidlerne i nye aktiviteter.

Data fra disse tre analyseformer, der yderligere suppleres med indtryk fra dialoger med medarbejdere i alle Sagnlandets publikumsnære afdelinger lige fra billetsalg til dyrepassere, lægges til grund for planlægningen og vægtningen af aktiviteter og formidlingsformer i det følgende års formidlingsprogram. Derfor er Sagnlandets formidling hele tiden inde i en dynamisk udvikling for bedst at tilpasse sig/styre gæsternes flow samt imødekomme deres behov.

De sidste tre års analyser viser en tydelig og hierarkiseret tendens i hvilken type af aktiviteter og arrangementer, som publikum efterspørger og ønsker mest.

De seneste år er der derfor blevet arbejdet med en tilsvarende vægtning af aktiviteter og arrangementer i programmet for bedst udnyttelse og effekt af Sagnlandets ressourcer. Derfor er der i sæsonprogrammet givet højest prioritet og ressourcer til at udvikle og optimere de dagligt gentagende aktiviteter, hvor

gæsterne selv er aktivt deltagende i en sanselig og taktil oplevelse af enten stille håndværkskarakter eller fysisk udfordring. Dernæst kommer de lejlighedsvis tematiserede begivenheder, der i programmet kommer til udtryk som særlige begivenheder i alle weekender, helligdage og ferier. Sidst kommer nye eksperimenterende formidlingsformer, der udvikles i det små.

Program 2016

På grund af øget interesse for vikingetid blev det i 2016 prioriteret at fordoble antal weekender udenfor højsæson, hvor vikingeområdet var bemandedt. I disse weekender blev der sat formidlingsmæssigt fokus på vikingernes håndværk frem for den krigeriske del af datidens liv. Krigerlivet fik til gengæld plads, tid og rum i højsæsonens program i skolernes sommerferie, samt under efterårsferien "Sagnkongefestival." I Sagnkongefestivalen er der særligt fokus på krigerlivet omkring de legendariske Sagnkonger, hvor gæsterne involveres i dramatiserede optrin, krigertræning og våbenleg. Vikingeweekenderne udenfor disse højsæsonperioder bød til gengæld på tre tematiserede weekender, hvor hver sin del af vikingetidens familier fik plads. En **Børnweekend** med spil, leg og snitteværksted. En **Kvindeweekend** med madlavning og kvindehåndværk. En **Mandeweekend** med aktiviteter og gøremål omkring forberedelsen til krigerlivet. Dertil kom Vikingeweekender med fokus på håndværket med temaer som: **Vikingerne bygger telt**, **Vikingerne bygger ovn** og **Vikingerne laver smykker**. Alle weekender var tilrettelagt med mest muligt publikumsdeltagelse for øje, ledsaget af fortælling om vikingetidens liv og livsvilkår.

Ud over øget vikingefokus blev det i program 2016 prioriteret at afsætte flere ressourcer til særligt familievenlige aktiviteter, hvor de tidligere beskrevne analyser havde godtgjort, at børn i mange aldersgrupper og deres voksne fandt det spændende og interessant at deltage. Derfor fordobledes antallet af dage, hvor de to efterspurgte historiske værkstedsaktiviteter **Leg med garn** og **Leg med ler** var programsat i de åbne, historiske værksteder, Dragtværksted og Potteri. Især de mindre børn er tiltrukket af disse kreative aktiviteter, der skaber et særligt nærvær, mens både hænderne arbejder og snakken går. **Bueskydning**, **spyd-** og **stenkast** blev ligeledes vægtet og det samme gjorde **Dyrefodring** af Landbohusenes **tamme dyr** i form af grise, får, geder, gæs og ænder. Fodring af disse dyreracer var på programmet to gange dagligt i hele sæsonen og gav god lejlighed til aktiv deltagelse for de interesserede gæster ledsaget af dialogbaseret fortælling om dyrene og deres liv som husdyr i historisk tid. Mulighed for håndfodring af udvalgt

te dyr for alle gæster var daglig årsag til glæde og begejstring hos de besøgende. Som en gæst fortalte i publikumsinterviewene i 2016:

"Der var en dreng med Downs-syndrom i Landbohusene, som deltog i dyrefodringen – han lyste bare så meget op af at hånd-fodre dyrene"

(Noter Designspil 2016 – Informant 1)

Udover fodring af Sagnlandets mange tamdyrracer kom **fodring af Vildsvinene** i weekender, helligdage og ferier. Her skaber formidleren benovelse over de nuttede, men også farlige dyr via taktile elementer som kranier, skind, vildsvinets føde og historiske jagtredskaber som publikum får i hænderne.

Arkæologisk værksted blev i 2016 optimeret didaktisk og pædagogisk ved, at de fysiske anlæg har fået en skarpere vinkling på fortolkningsprocessen fra genstand til videns søgning til forståelse. I arkæologisk værksted kunne gæsterne i fem forskelligt definerede anlæg deltage i, og opleve, forskellige dele af den arkæologiske videns skabelsesproces.

I **Metaldektefor-felterne** kan børn bruge metaldekteforer til at finde og udgrave forskellige metalgenstande og redskaber fra bronzealder til nutid samt finde mønter fra Romerrigetets storhedstid til vore dages nyligt u-gangbare mønter som 5, 10 og 25 ører mv. Aktiviteterne i metaldekteforfelterne ledsages af dialog med formidlingspersonalet, mens plancher i området gør det muligt for gæsterne selv at knytte deres fund sammen med arkæologisk viden om genstandenes betydning.

I de tre øvrige aktivitetsområder – **"Skeletpuslespillet"**, **"Graven"** og **"Løsfunds-felter"** – er aktiviteter og formidling på lignende vis tilpasset en processuel oplevelses tilgang. Enten finder gæsterne selv genstande og opdager, hvad disse genstande er via billedplancher og tekster eller de bliver klogere på deres fund og arkæologernes arbejdsmetoder gennem dialog med Sagnlandets formidlere i Arkæologisk Værksted. Her er alle formidlerne arkæologistuderende, og derfor kan de perspektivere, udbygge og nuancere oplevelsen af hvilken viden, man kan udlede af arkæologiske genstande, af knoglerne i et menneskeskelet eller af fund-sammensætningen og udformningen af en intakt (genskabt) grav fra vikingetiden.

Målet med aktiviteterne i Arkæologisk værksted er således at skabe refleksion over fortolkningen af fund og fortid. Både i Sagnlandets levendegjorte fremstilling som i gæsternes egen forudfattede forståelse af fortiden. At målet opfyldes kommer til udtryk ved at gæsterne dels opsøger arkæologisk værksted og dels viser:

- Interesse for de arkæologiske arbejdsmetoder.
- Interesse for at indgå i dialog med genstande og den arkæologiske formidler på aktiviteten om den arkæologiske fortolkningsproces.
- Interesse for de forskellige arkæologisk definerede tidsperioder af fortiden – sten-, bronze- og jernalder m.m.
- Forståelse for afkodning af genstande og det at finde spor der afslører deres brug gennem udformning, materialer og slidspor.

- Nysgerrighed om forholdet mellem Sagnlandets arbejde med at rekonstruere oldtidens redskaber, husgeråd, dragter og bygninger på baggrund af de autentiske arkæologiske spor.

Arkæologisk værksted har siden sin etablering i 2012 udviklet sig til et meget efterspurgt aktivitetsområde og den væsentligste udfordring er kø-dannelse i værkstedet og en deraf følgende svækkelse af muligheden for dialog om fundene mellem formidleren i værkstedet og gæsterne. Som en besøgende mor og hendes datter beskrev det i de kvalitative interviews i 2016:

"Vi brugte i sommers rigtig lang tid på, at grave i arkæologisk værksted – sikke meget sand vi fik flyttet, og sikke mange spændende ting vi fandt – men savnede mere viden om det vi fandt"

(Noter designspil 2016 – Informant 5).

Udsagnet viser tydeligt at gæsterne i Arkæologisk Værksted bruger lang tid sammen og gerne besøger det gentagende gange i løbet af en sæson. Men citatet viser også, at der fortsat er udfordringer at løse i udviklingen af værkstedets vidensformidling inden for de ressourcer Sagnlandet kan afsætte.

Omvendt er det glædeligt, at kunne konstatere, at gæsterne ynder at bruge Arkæologisk Værksted og at det skaber en god platform for interesse, underen og nysgerrighed om hele den arkæologiske arbejds- og vidensproces, der ligger til grund for, hvordan vores forståelse af fortiden skabes.

Præsentationen i det foregående viser, at tilrettelæggelsen af hvert års aktivitetsprogram aktiviteter ikke er nogen enkel sag, når målet er at stimulere gæsternes interesse for historie og kulturarv og bibringe dem nye indsigter gennem involvering. Sagnlandets besøgende spænder over meget forskellige gæstegrupper og analyserne har vist, at de har mange og forskelligrettede ønsker og behov. Der skal derfor hele tiden balanceres mellem underholdning og viden – aktion fyldte shows og småbørnsvenlige oplevelser - aktivitet og information – nye tiltag og nok af det kendte – aktualitet og grundfortælling, hvis vi skal ramme en streng og tænde en gnist i de forskellige gæster.

Hvert år arbejder vi i Sagnlandet os gradvist nærmere på en ideal balance i mellem disse ønsker og behov, og hvert år oplever vi heldigvis gode eksempler på at det lykkes. Nedenstående citat fra en kvinde – stamgæst gennem mange år – der besøger Sagnlandet uden børn, kan passende afrunde dette afsnit:

"Jeg oplever, at der er gang i mange aktiviteter målrettet børn, men som også er en positiv oplevelse for voksne. Som voksne behøver man ikke selv at være med, for at nyde aktiviteten eller de deltagende børns glæde ved den".

(Noter Designspil 2016 – Informant 1)

Undervisning

Sagnlandet Lejre repræsenterer et unikt læringslandskab, der folder sig ud i tid og rum. Arealet på 43. ha gemmer på talrige historiske rekonstruktioner fra stenalder, jernalder, vikingetid og 1800-tal. De historiske miljøer ligger i tidstypiske naturlandskaber, der skifter karakter med årtiderne og hvor medarbejdere iklædt datidens dragter og historiske dyreracer forstærker oplevelsen af at træde direkte ind i historien.

I disse inspirerende rammer gennemfører Sagnlandets forskellige undervisningsforløb med afsæt i *Pædagogiske læreplaner* til børneinstitutioner og folkeskolens *Forenklede Fælles Mål* for grundskolen samt *læreplaner for de gymnasiale uddannelser*. Endelig tilpasser vi vores undervisningsforløb til særlige brugergrupper som f.eks. sprogskoler, andre ungdomsuddannelser m.fl.

Sagnlandets undervisningsforløb altid i udvikling. De eftertjekkes og justeres på baggrund af skriftlige evalueringer fra lærerne, gennem feedback fra Sagnlandets egne undervisningsinstruktører og i forhold til ændringer i skoleverden.

I udviklingen af Sagnlandets undervisningsforløb er vi inspireret af forskellige læringsteorier. Bl.a. John Dewey om *Learning by doing*, Dorothy Heathcote om "lærer i rolle", Olga Dysthe om "dialogisk undervisning" og Howard Gardner om "De mange intelligenser".

Et guldkorn fra en lærer i en af årets mange skriftlige evalueringer af Sagnlandets undervisning udtrykker essensen af vores pædagogik kort og rammende:

**Fantastisk. Med ørene du hører. Med øjnene du ser. Med hænderne du husker.
Lærer for 5. klasse på dagsforløb i vikingområdet.**

Når vi gennemfører undervisning i de historiske miljøer, sker det ud fra den pædagogiske metode "*lærer i rolle*" med vægt på dialogbaseret undervisning og involvering af alle sanser gennem praktiske aktiviteter, hvor eleverne selv skal være skabende. Derfor er Sagnlandets undervisningsinstruktører ikke alene klædt i

dragter, der afspejler den tidsalder undervisningen omhandler, de har også hver sin helt personlige baggrundshistorie.

Instruktøernes individuelle personhistorier opbygger vi gennem en kombination af deres egne, personlige livsoplevelser og universelle livsoplevelser, der er uafhængige af tid og sted. F.eks. at rejse, at flygte, at stifte familie, at kriges, at miste. Vi har døbt disse personaer "*Historiens øjenvidner*". En er f.eks. lejesoldat, en anden bortløben slave, en tredje bonde, en fjerde overvejer udvandring, en femte er indvandrer, en sjette er enke med småbørn osv. Det er skæbneforløb, der kendes til alle tider og steder.

Ved at arbejde med sådanne universelle roller og fortællinger i historisk klædning og perspektiv, opnår vi en distance, der gør det muligt at berøre følsomme emner og dilemmaer uden at overskride elevernes aktuelle livssituation. Men samtidig giver rollerne mulighed for akkurat at drøfte sådanne væsentlige livsvalg, konflikter, tab, sorger og glæder, der relaterer sig til børnenes aktuelle livssituation.

På den måde sikrer vi med enkle virkemidler, at eleverne oplever historien i øjenhøjde med dem selv, deres samtid og egen livserfaring. Det giver børnene inspiration til at reflektere over det forhold, at vi som mennesker altid er et produkt af historien, men med mulighed for fremadrettet og selvstændigt at træffe andre og nye valg ud fra de indsigter og erfaringer, historien kan give os.

Rammesætning

Det er vigtigt at give børn gode betingelser, omgivelser, læringsmiljøer og rum til at lære og udvikle sig. Men når der er højt til loftet, ja helt op til himlen i Sagnlandet, er det vigtigt, at undervisningsinstruktørerne fastsætter rammerne, afgrænser læringsrummet og udviser klar og tydelig klasseledelse. Det har været et særligt fokuspunkt for skoletjenestens arbejde i 2016. Rammerne og læringsrummet skabes vha. de historiske miljøer, gennem aktiviteter og gøremål, gennem genstande og redskaber, i mødet med et fortidsmenneske i rolle og dragt og ved fortælling.

For at sikre klare rammer og mulighed for læring er alle undervisningsforløb bygget op over en bestemt læst:

- Opstart, hvor klassen bliver modtaget, forventninger afstemt, både med lærerne og eleverne, relationer bliver dannet og afklapset og elevernes forforståelse bliver sat i spil.
- Forløb, hvor målet med dagen bliver skitseret, aktiviteterne sat i gang, instruktioner og informationer givet og afprøvet. Varierede undervisningsformer sætter efterfølgende eleverne i stand til at gøre sig egne første-håndserfaringer med forskellige arbejdsprocesser og emner.
- Afslutning, hvor der sker en opsamling og refleksion ved hjælp af sprogliggørelse af erfaret læring.
- Dynamik, hvor klassen samles, spredes og samles igen styrker praksisfællesskaber, at kunne arbejde på egen hånd og at kunne dele viden og erfaring bagefter.

At arbejdet for at sikre et godt læringsrum vha. rammesætning og tydelig klasseledelse lykkes, ses i forskellige udsagn i skolernes evalueringsskemaer, hvor lærere bl.a. fremhæver tydelige strukturer og klare udmeldinger fra instruktørerne:

**"Også rigtig godt at I var tydelige overfor vores elever og krævede ro og respekt. "
Lærere for 4-5 klasse på "En dag som Viking"**

"Ro, god tid og personer, der er engagerede. Klare og tydelige forventninger til børnene. Tydelige voksne".

Lærer for 0-2. klasse på "En dag i Lethra (jernalderen)"

God rammesætning er forudsætning for Sagnlandets pædagogiske virke, og vi ser vores arbejde som en konstant udviklingsproces med fokus på dialogbaseret undervisning, tegn på læring og transfer af viden "før, under og efter" samt vores arbejde med dannelse og sociale relationer, der gennemsyrrer alle aktiviteter.

Dannelsesaspektet

Dannelsesaspektet i Sagnlandets pædagogiske arbejde viser sig tydeligt, når en lærer i sin skriftlige evaluering af undervisningen skriver:

For især bybørn er det jo fantastisk at opleve naturen tæt på - at få lov at bruge hænder og krop, når man spiser, sover og leger. Fantastisk fokus på sprog og samværsregler. Vi kunne godt lide "Hvad vil du huskes for".

Lærer med 5 klasse på 3 dages ophold i Vikingelejrskoln

Men hvilke pædagogiske overvejelser har resulteret i dette opmuntrende udsagn på vegne af en hel klasse? Når Sagnlandets undervisningsinstruktører i rolle og dragt, i dette tilfælde som **"vikingen Torwald"**, ser en pædagogisk udfordring i den måde klassen omgås hinanden på, med ukærlig adfærd og skænds ord om og til hinanden, vil han gerne skabe forandringer i elevernes samvær og adfærd.

For at gøre eleverne opmærksom på dilemmaet, formår han at stille det rigtige spørgsmål: **"Hvad vil du huskes for"**? Med ét er der noget at leve op til, noget at efterstræbe, noget der motiverer og stimulerer eftertanke og forandring.

Konkret bringer *Torwald Viking* vikingernes dyder og leve-regler fra et oldgammelt kvad, Havamal¹, i spil, så det danner grundlag for mødet med eleverne i deres nutid. Som et godt eksempel kom den høviske talemåde og væremåde på dagsorden, og der bliver nu arbejdet med relationerne ved hjælp af en inkluderende pædagogik med fokus på fællesskab og samarbejde men i historisk kontekst. Eleverne fik derigennem mulighed for at se sig selv og hinanden med andre øjne og blev belønnet ved at blive mødt af deres klassekammerater i venskabelighed i stedet for konflikt. Eleverne tog udfordringen op. En knægt, der gerne vil vinde sig et godt ry med brændehugningen, sørgede bl.a. for en stor stak brænde.

Det er altså ikke kun elevernes fag-faglige udbytte, som Sagnlandet undervisningsinstruktører har for øje i undervisningssituationen, men også elevernes sociale adfærd, der skal være hensigtsmæssig i forhold til at etablere et godt læringsrum. Sådanne pædagogiske virkemidler bliver i den grad bemærket og påskønnet i lærernes skriftlige evalueringer af Sagnlandets undervisning. Her nævner mange, at de oplever at elevernes sociale og fællesskabsfremmende kompetencer styrkes:

Identitetsskabende. Styrker fællesskab. Indsigt i perioden. Masser af smuk natur.
4. klasse på 3-dages ophold i vikingelejrskolen

Gør det levende og god fællesskabs følelse.
3. klasse på 3-timersforløb "En dag i Lethra [jernalderen]."

Styrke til klassen. Fællesskabet. Klasseånden.
4. klasse på 2-dages ophold i vikingelejrskolen

Social træning og meget gruppe-dynamik.
SFO med 6-12 årige på 3-timersforløb "En dag som viking"

Super god proces og læring for klassen, dynamisk kammeratskab, teamwork.
5. klasse på 2-dages ophold i vikingelejrskolen

Gode muligheder for at lære om ansvar i forhold til fællesskabet.
5. klasse på 3-dages ophold i vikingelejrskolen

Det er godt at se børnene udvikle sig under uvante rammer.
5. klasse på ophold i vikingelejrskole

Gode muligheder for at lære om ansvar i forhold til fællesskabet.
Forældre arrangerer tur for 5. klasse på 2 døgns lejrskole i Vikingetiden.

¹ Eddadigtet Havamal, "Den højes tale" er dateret til 700-1000-tallet. I kvadet giver hersker-guden Odin livsråd til den unge Lodfavne på hans vej ud i verden.

Undervisningstilbud

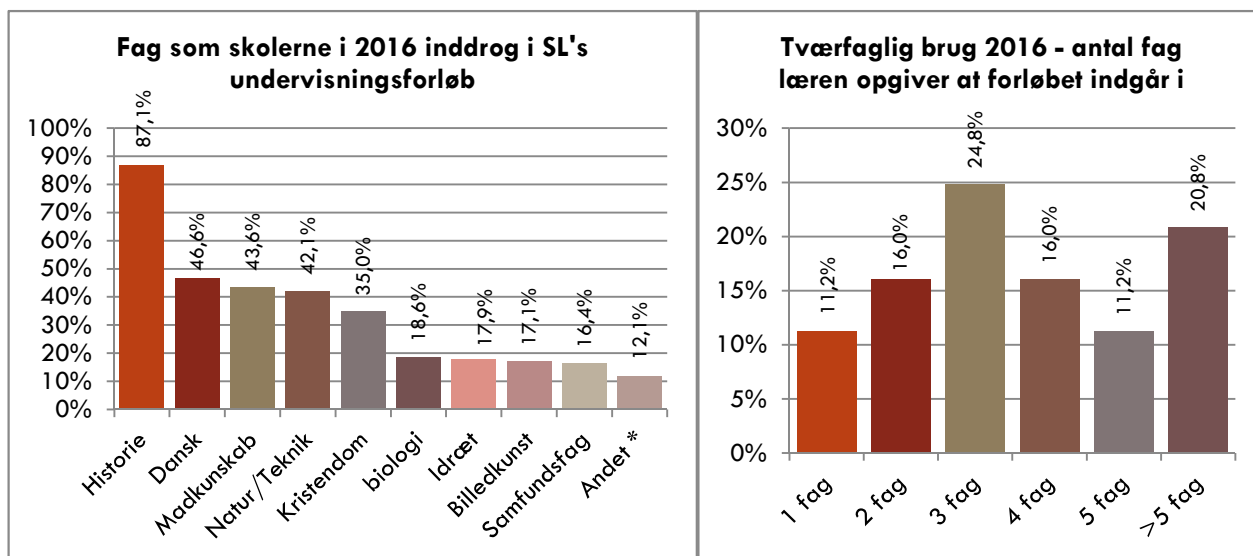
I 2016 har Sagnlandets Skoletjenesteafdeling udbudt i alt 17 faste undervisningsforløb via www.sagnlandet.dk og www.skoletjenesten.dk. De faste forløb er fordelt på 9 forhistoriske (3 stenalder, 3 jernalder, 3 vikingetid) og 5 historiske forløb (1800-tallet) samt 3 tematiske undervisningsforløb, der går på tværs af tidsperioder. Hertil kommer udeskoleforløb som lærerne kan gennemføre på egen hånd understøttet af Sagnlandets kurser og lærermaterialer. Forløbene er alle baseret på elevernes aktive deltagelse med fokus på indøvelse og udøvelse. De udbudte tilbud lægger både op til enkeltfags- og tværfaglig undervisning samt inspirerer til udeskoleprojekter.

Sagnlandets undervisningsforløb fremgår af det skriftlige skoletjenestemateriale "Levende Fortid", der kan printes via hjemmesiden. I overensstemmelse med Forenklede Fælles Mål henviser materialet til såvel generelle som særlige læringsmål, som hvert enkelt undervisningsforløb giver anledning til arbejde med. De forskellige støtter blandt andet undervisningen i:

- **Historie:** Forløbene er med til at give elever kronologiforståelse, sætter forskelligt kildemateriale (rekonstruktioner, fortællinger og øjenvidneberetninger) i spil, støtter kildekritisk analyse og giver plads til elevernes egne tolkninger og refleksion over samspil med egen livsverden.
- **Dansk:** Eleverne kan sammenstille den læste tekst med drøftelser med et "samtsvidne", de kan tolke og reflektere over det læste og oplevede.
- **Natur og teknik:** Eleverne kan undersøge, perspektivere til egen livsverden og sætte ord på deres førstehåndserfaringer.
- **Kristendom:** Eleverne får kendskab til ikke-kristne religioner og livsopfattelser. De kan forholde til livsetiske spørgsmål, kan sammenstille deres oplevelser med kristendom, andre religioner og livsopfattelser.
- **Madkundskab:** Forløbene støtter fødevarerbevidsthed, madlavningsteknikker og giver mulighed for at fortolke måltider med forståelse for værdier, kultur og levevilkår.
- **Håndværk og design:** Eleverne kan anvende redskaber og værktøjer i forhold til produktets form og funktion.
- **Biologi:** Forløbene støtter elevernes kompetence til at undersøge, modellere, perspektivere og kommunikere over deres resultater.
- **Idræt:** Forløbet støtter alsidig idrætsudøvelse. Eleverne lærer noget om vikingernes idrætskultur, kan sammenstille med deres livsverden, arbejder med deres krop og træner færdigheder i fællesskab og samarbejde.
- **Geografi:** Eleverne forholder sig til kulturgeografiske processer, der danner grundlag for menneskers levevilkår. De er med til at undersøge, perspektivere og sætter ord på deres refleksioner.

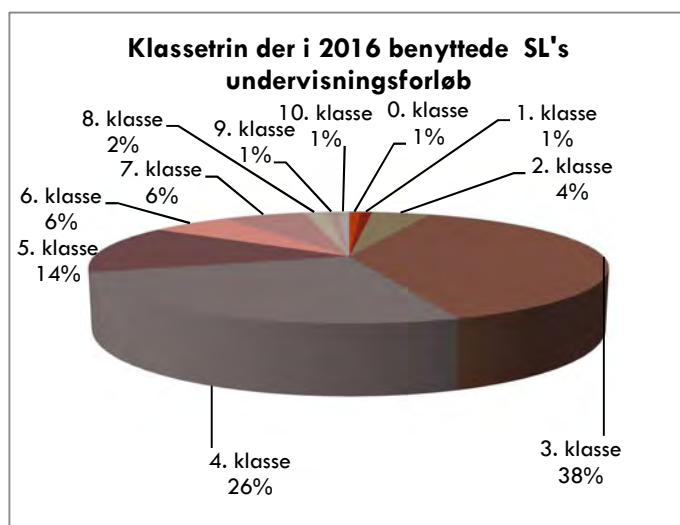
Skoleevalueringer – tilfredsanalyser af kvalitet og relevans

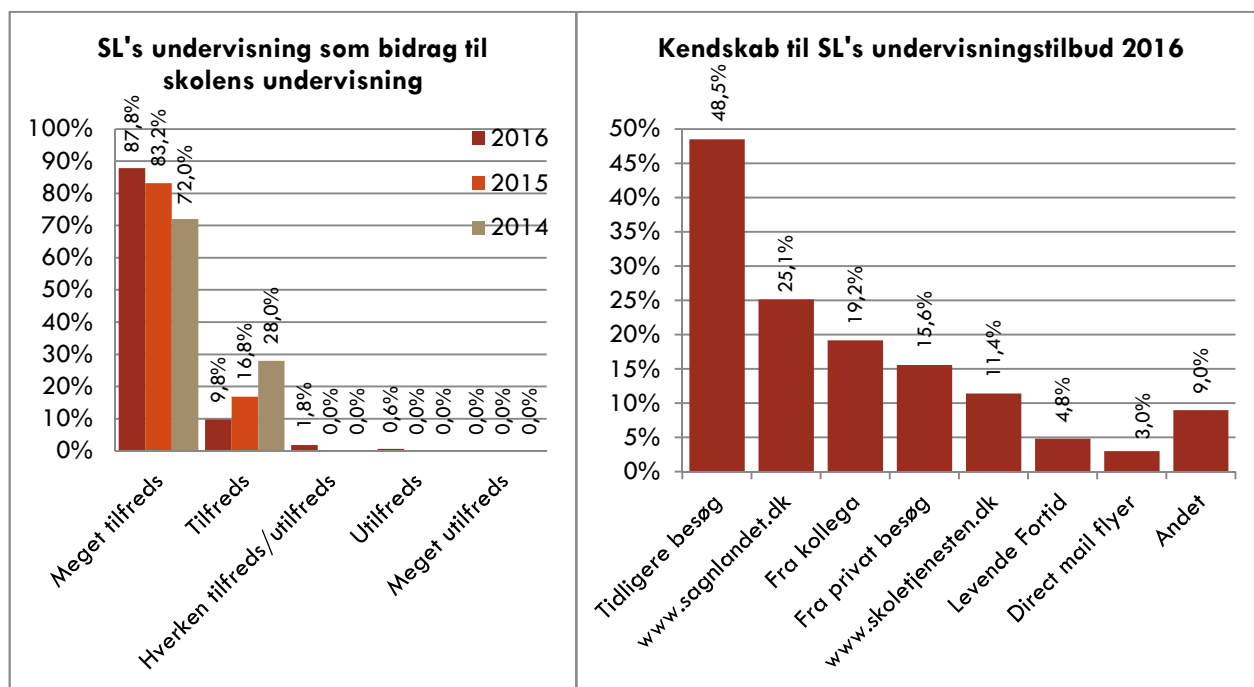

Kvalitet og tilfredshed tester vi vha. skriftlige brugerevalueringer blandt skolerne. I 2016 modtog Sagnlandet feedback fra 167 lærere og pædagoger, der havde gennemført et tilsvarende antal undervisningsforløb fordelt ud over alle Sagnlandets undervisningstilbud.

De kvantitative analyser viser, at fagene Historie, Dansk og Madkundskab udgør top 3, for de fag lærerne især anvender Sagnlandets undervisning i forbindelse med. Analyserne viser samtidig, at lærerne i høj grad indtænker Sagnlandets undervisningsforløb i en tværfaglig sammenhæng, idet 89% af lærerne angiver, at faget indgår i undervisningen i 2 eller flere fag.

Klassetrin der anvender Sagnlandets undervisning domineres af Indskoling (44 % fra 0.-3. klasse) og Melletrin (46 % fra 4.-6. klasse), mens Udskoling ligger sidst (10 % fra 7.-10. klasse). Alene 3-4-5 klassetrin står for 78% af klassespredningen.

Endelig viser lærernes evaluering høj grad af tilfredshed med Sagnlandets undervisning. Således er 97,6 % "Tilfreds" eller "Meget tilfreds" og med stor overvægt (87,8 %) på sidstnævnte kategori.

Endelig angiver 98,8 % at de gerne anbefaler Sagnlandets undervisning til andre, hvilket er særdeles glædeligt.

Mht. kendskab til Sagnlandets undervisningsforløb referer 48,5 % af lærerne i 2016 til tidligere besøg. Sagnlandet har således en trofast brugergruppe. At anbefalinger desuden sker i praksis bekræftes af næsten en femtedel (19,2 %) svarer, at de har fået kendskab via en kollega. Ca. en tredjedel henviser til internettet via www.sagnlandet.dk (25,1 %) og www.skoletjenesten.dk (11,4%).

De kvantitative analyser understøttes desuden af kvalitative bemærkninger fra lærerne, der fremhæver Sagnlandets undervisningsforløb som særdeles relevant for folkeskolens læringsmål. Blandt andet fordi Sagnlandets læringsrum og pædagogiske metoder, gør det muligt at opnå noget andet end hvad lærerne kan hjemme i klasselokalet. Citater fra lærernes evalueringer viser dette:

God mulighed for at prøve ting de [eleverne] kun kender teoretisk.

Lærer for 2. klasse på "Båldalen – Prøv kræfter med fortiden."

Der er rigtig mange gode muligheder, som vi ikke kan få ved at blive på skolen eller tage et andet sted hen. Vi har typisk et besøg i Lejre hvert år i 3. klasse, når vi arbejder med jernalder.

Lærer for 3. klasse på "Båldalen – Prøv kræfter med fortiden."

At de forskellige intelligenser inddrages i læringsrummet - oplevelserne -> tale-sprog -> skriftsprog.

Lærere for 2-4. klasse på fællestur i "Båldalen – Prøv kræfter med fortiden."

Børnene husker langt bedre når de har prøvet tingene.

Lærer for 5. klasse på "Båldalen – Prøv kræfter med fortiden."

Det konkretiserer den historiske viden som eleverne har.

Lærer for 8. klasse på "Båldalen – Prøv kræfter med fortiden."

Teori forbundet med praksis. Fortællingen - nærværet af det historiske vingesus - inspirerende læringsrum.

Lærer for 3. klasse på forløbet "En dag i Jernalderlandsbyen Lethra".

Spændende og anderledes. Man kan opleve noget som skolerne ikke kan tilbyde. At få lov at prøve ting og blive involveret.

Lærer 3 klasse på forløbet "Mød en gallisk flygtning fra Romerriget".

Man kan afprøve på egen krop, det vi har læst og lært om i skolen.

Lærer for 2. klasse på forløbet "De første jægere".

Rigtig god mulighed for "learning by doing".

Lærer for 3. klasse på forløbet "De første jægere".

Eleverne har lært og oplevet meget mere på 3 timer, end hvad vi kan tilbyde på skolen.

Lærer for 3. klasse på forløbet "En dag som stenalderfisker i Ertebølle-tid".

Praktiske opgaver og øvelser får eleverne til at huske og sanse et historieførløb, vi rammer en klasse mere bredt ved et praktisk forløb. En autentisk atmosfære som ikke kan opleves i skolen.

Lærer for 3. klasse på forløbet "En dag som stenalderfisker i Ertebølle-tid".

Identitetsskabende. Styrker fællesskab. Indsigt i perioden. Masser af smuk natur.

Lærer for 4. klasse på forløbet "Leg og fortælling i gamle dage".

Det kronologiske forløb og at de fik lov at smage røre mm.l tilbyder hands-on, som vi ikke kan nærme os i hverdagen på skolen.

Lærer for 1. klasse på forløbet "Husmandsbørn i 1850'erne".

Super godt. Børn lærer meget mere, når de kan få lov at bruge deres kroppe.

Lærer for 3. klasse på forløbet "Husmandsbørn i 1850'erne".

Fantastiske [rammer]! Jeg henlagde gerne al min historieundervisning til stedet her.

Lærer for 4. klasse på "En dag som viking".

Plads til andet end det rent boglige. God læringsmulighed før/efter også. Plads til de der ikke sidder stille :-)

Lærer for 5. klasse på 3 døgns lejrskole i Vikingetiden.

Alt lægger op til at opfylde læringsmål i folkeskolen. Teori - fortællinger - hands-on - bevægelse. Der er tjek på det hele !! Alle eleverne burde tilbydes denne mulighed (Økonomi sætter grænser på skolen).

Lærer for 6. klasse på "2-døgns lejrskole i Vikingetiden".

Lærere i specialskoler og i skoler med klasser, der har særlige udfordringer, oplever, at Sagnlandets undervisningsmetoder og læringsrum giver et godt udbytte og dem selv lejlighed til at lære nye sider af eleverne at kende:

Tid til at give ekstra opmærksomhed til de børn der har lidt flere udfordringer end gennemsnittet i en klasse m. 28. Der er mange ting at tage med hjem trivselsmæssigt. Jeg har grundet "ny" position set nye ting ved, i og om eleverne.

Lærer for 4. klasse på 3 døgns lejrskole i Vikingetiden.

Det var supergodt og lærerigt for vores ADHD elever og de har haft en rigtig god dag.

Lærere for 6-7. klasse på forløbet "En dag som stenaldersfisker i Ertebølletid".

Sagnlandets undervisningsforløb bruges også af børnehaver, hvor pædagogerne vurderer dem som særdeles relevante for deres arbejde med pædagogiske læreplaner, idet forløbene understøtter udvikling af alsidige kompetencer hos førskolebørn:

At arbejde med sprog, hvad de forskellige redskaber hedder, kulturelle udtryksformer, lære om den danske historie, socialt samvær og samarbejde.

Daginstitution på 3-timers besøg i vikingområdet

At lære at lytte, at række hånden op, vente på tur, bidrage til fællesskab.

Børnegruppe på specialtilpasset forløb i vikingområdet.

Samarbejder med lærer- og formidleruddannelser

Sagnlandet Lejre lægger stor vægt på eksterne samarbejder med uddannelsesinstitutioner, der ønsker at underkaste Sagnlandets forskellige praksis' analyse og stiller sig derfor gerne til rådighed som studieobjekt såvel som sparringspartner. Det skaber ny viden og dynamik i forhold til Sagnlandets egen udvikling samtidig med, at den kommende generation af lærere får kendskab til Sagnlandet særlige læringsrum og pædagogiske praksis. I 2016 prioriterede Sagnlandets Skoletjenesteafdeling to spændende samarbejdsprojekter:

Natur og Kulturformidleruddannelsen ved Metropol Professionshøjskole: Tre studerende ved Natur -og Kulturformidleruddannelsen fra PH Metropol og Københavns Universitet brugte Sagnlandet som case i forbindelse med et eksamensprojekt med titlen "Når skolen rejser i historien". De studerende havde fokus på tre af Folkeskolens centrale mål - Dannelse og uddannelse – Dansk kultur og andre kulturer – Individ og fællesskab. Med disse mål som udgangspunkt analyserede de Sagnlandets muligheder for at videreudvikle og optimere sine læringstilbud i forhold til disse. De studerende brugte situationsanalyse, opsøgte viden i læringsteoretiske modeller og sammenholdt teori med Sagnlandets pædagogiske praksis.

Deres eksamensprojekt udmøntede sig i fine forslag til forbedringer i forhold til forventningsafstemningen med lærerne, elevernes forberedelser til selve forløbet, samt forslag til efterfølgende at lade eleverne arbejde videre med forløbet i skolen. De studerendes pædagogiske analyse blev endvidere ledsaget af et forslag til en kommunikationsplan for de udviklede læringsprodukter. Eksamensopgaven er brugt i forbindelse med Sagnlandets interne evalueringen af sæsonen oktober 2016 og indgår nu i vores videre arbejde med at kvalificere det behandlede læringsforløb, samt at skærpe den pædagogiske praksis i forhold til dialogbaseret undervisning generelt.

Læreruddannelsen ved UCSJ: To lærerstuderende fra UCSJ gennemførte et praktikforløb i faget praktik med 3 kerneområder, hvor de studerende skal udvikle sig i forhold til kompetenceområderne: Klasseledelse, Didaktik og Sociale relationer.

Sagnlandet sammensatte et praktikforløb, der bestod af en række delelementer. Først en periode med "mesterlære", hvor de lærerstuderende var føl på undervisningsforløb sammen med Sagnlandets formidlingsinstruktører. Det sikrede dem førstehåndserfaringer med Sagnlandets pædagogiske praksis. Herefter planlagde de studerende et eget undervisningsforløb rettet mod matematik og historie på baggrund af en lang række didaktiske overvejelser.

De studerende afprøvede herefter deres forløb for tre forskellige prøveklasser som Sagnlandet havde etableret kontakt til. Klasserne repræsenterede forskellige klassetrin ligesom én klasse havde elever med særlige behov. Praktikforløbet blev afsluttet med en skriftlig eksamensopgave med refleksion over egen praksis sammenholdt med pædagogiske teorier. Opgaven skulle til sidst forsvares ved en mundtlig eksamen, hvor de lærerstuderende skulle udrede og sammenkoble deres teoretiske viden, deres erfaringsviden og deres praksisviden. De studerendes arbejde resulterede i højeste karakter ved den afsluttende eksamen.

Forskning

Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation

Sagnlandet råder over 43 ha. kulturlandskab. Landskabet rummer en række særlige biotoper, der ikke er sprøjtet eller udnyttet intensivt gennem 50 år: marker, enge, overdrev, skovgræsning, højskov, søer og moser. Enkelte marker har helt været friholdt fra maskinel behandling i alle årene og anvendes udelukkende til forhistoriske landbrugsforsøg. Det har i konkrete forskningsprojekter været vigtigt, at jorden aldrig har været udsat for kompression af traktorer, når forhistoriske dyrkningsforsøgs påvirkning af jordens mikrostrukturer efterfølgende er analyseret og sammenlignet med fossile marksystemer.

Sagnlandet råder over et stort hold af historiske dyreracer i form af urokser, vildheste, vildsvin, kreaturer, tamsvin, får, geder, gæs og fjerkræ. Hertil kommer en rig insektfauna med deraf afledt rigt fugleliv. Sagnlandet Lejre stiller sig derfor til rådighed som feltstation for forskellige, eksterne forskningsprojekter, hvor et stabilt, uberørt, men let tilgængeligt naturområde er vigtigt for f.eks. sammenligning med sideløbende, fuldstændigt kontrollerede forsøg i laboratorier.

De Historiske Værksteder – Potteri og Dragtværksted

Sagnlandet tilbyder stærke og efterspurgte faglige kompetencer inden for rekonstruktion af forhistorisk lerkar- og tekstilarkæologi qua dygtige rekonstruktionshåndværkere og specialister i de historiske værksteder Potteri og Dragtværksted. I disse værksteder opretholder Sagnlandet praktisk viden og kundskab om ældgamle produktionsmetoder og udnyttelse af naturens materialer. Udover at sikre videreførelse af denne håndværksmæssige kulturarv fungerer Potteri og Dragtværksted som åbne formidlingsvinduer til glæde for studerende, forskere og gæster, der i værkstederne kan opleve og afprøve forskellige håndværksmetoder.

Jydepottefremstilling – dokumentation af "tavs viden"

De karakteristiske rundbuede og sortbrændte jydepotter har været med helt fra starten i Sagnlandet. I 1965 gav Maren Hansen - benævnt som en af de sidste jydepottekoner i Danmark - teknikken videre i til de første pottemagere i det, der dengang hed Historisk Arkæologisk Forsøgscenter. Tanken var, at man gennem beherskelse af denne særlige keramiske teknik også havde den bedste tilgang til fremstillingen af specielt jernalderens keramikkar. Herudover sikrede centret samtidig, at selve jydepottehåndværket ikke uddøde, men at denne århundreder gamle tradition gennem praksisoverlevering fortsat kunne videreføres af en ny generation af specialiserede pottemagere.

Jydepottefremstillingen er stadig en stor del af Potteriets virksomhed, der som måske det eneste sted har bevaret denne tradition og teknik på professionelt niveau. Som i andre håndværk er en stor del af denne teknik "tavs viden", som bedst gives videre gennem sidemandsoplæring. I 2016 blev der igen gennemført en "praksisoverlevering" fra Potteriets dygtige pottemager, Inger Hildebrandt 78 år, der gennem en menneskealder havde arbejdet med jydepotter. Som den pottemager med størst viden og erfaring på området, havde Inger Hildebrandt allerede gen-

nem de seneste år oplært et par af medarbejderne i Potteriet ud i jydepottehåndværkets særlige traditioner. For at sikre bedst mulig overlevering af hendes store viden, gennemførte Sagnlandets fotograf et dokumentationsprojekt på film over tre dage, hvor Inger Hildebrandt demonstrerede hele processen fra lerklump til færdigt kar. Processen blev afsluttet med brænding i den form, der i den sidste halvdel af 1800-tallet, var den mest benyttede, nemlig grydebrænding. Her brændes potterne under en tætsluttende jerngryde, der dels beskytter potterne mod direkte flammer, dels sikrer en god reduktion (brænding med underskud af ilt) af potterne, der giver den sorte farve.

Dokumentationsarbejdet er resulteret i en film "Jydepottekonen og pottepigerne". Filmen er på 1 t og 55 minutter og registrerer fremstillingen af en jydepotte i alle faser. Målgruppen er særligt interesserede og materialet ligger offentligt tilgængeligt på Sagnlandets filmkanal på nettet:

<https://vimeo.com/channels/425502/201107345>

I 2016 var på mange måder i "jydepotternes tegn". Således arrangerede Sagnlandets pottemagere en to-dages workshop i september for medlemmer af Dansk Pottemagerforening, der ønskede en indføring i fremstilling og brænding af jydepotter. I alt 30 deltagere fik hænderne i det helt specielle og meget plastiske ler, der bruges til jydepotter. En stor oplevelse for fagfolk, der er vant til at sidde ved drejeskiven med lertøj og stentøjsler. Derudover gennemførtes både gryde- og milebrændinger af medbragte emner. Forhåbentlig har denne indsats sikret, at der også i årene fremover, vil være dygtige pottemagere, der kan føre traditionen videre.

Produktion af lerkar til udstillinger, film og undervisning

Eksterne bestillinger af forskellige typer keramik, hvor autenticiteten i udførelsen og det færdige produkt er afgørende, er i høj grad med til at øge fagligheden i form og erfaring i Potteriets arbejde. 2016 var i den henseende et godt år for Sagnlandets dygtige pottemagere, hvis håndværksmæssige kunne og viden var efterspurgt uden for Sagnlandet Lejre.

Potteriet har således leveret en større bestilling af jydepotter til Frilandsmuseet. Jydepotterne skal bruges i Frilandsmuseets nyopstillede hus fra Stenstrup, der skal danne ny ramme om museets skoletjeneste. I foråret fremstillede Potteriet derfor et større antal jydepotter, herunder også lysestager og kaffekande, som jydepottekonerne oprindeligt havde fremstillede dem på Vardeegnen.

Til Moesgaard Museums ny stenalderudstilling havde Potteriet fornøjelse af, at fremstille et spidsbundet kar af Ertebølletype. Karret er fremstillet med udgangspunkt i et fund fra Norsminde Vig med netornamentik. I samarbejde med museumsinspektør Henrik Skousen, Moesgård, blev der arbejdet med en fladedækkende ornamentering af karret. Karret indgår nu i Moesgårds permanente stenalderudstilling, der åbnede primo oktober 2016.

Til DR 1's produktion "Historien om Danmark", der allerede er omtalt andetsteds, har Sagnlandets Potteri desuden udlånt rekvisitter til optagelserne i form af jægerstenalderkar, bondestenalderkar samt bronzealder lerkar.

En væsentlig del af Potteriets arbejde er naturligvis at producere keramik til Sagnlandet Lejres historiske områder og afdelinger. Hvert år går kar itu i forbindelse med Sagnlandets involverende formidlings- og undervisningsarbejde. I 2016 er der især fremstillet drejet keramik til Eventafdelingen. Kander, tallerkner og krus, dels som kopier fra Hegnetslund Lervarerfabrik, dels i designs inspireret af 1800-tallets pottemagertradition, men tilpasset en mere moderne brug, der matcher Eventafdelingens behov. I denne afdeling bruges keramikken ved afholdelse af diverse arrangementer, møder og konferencer, hvor det håndlavede service er med til at understrege den unikke ramme i Sagnlandet.

Dragtværksted – renoveret og ny udstilling opsat i 2016

Sagnlandets Dragtværksted, der har til huse i et gammelt stråttækt bindingsværkshus, blev i vinteren 2016-2016 gennemgribende renoveret og alle indre vægge fjernet. Tidligere havde huset været opdelt i mindre rum, der var vanskelige at overskue for gæsterne, ligesom værkstedets medarbejdere ikke havde mulighed for at opfordre til dialog, når de sad ved f.eks. vævene i et andet rum. Et nyt, stort og lyst og indbydende udstillingsrum/arbejdende værksted gav derfor mulighed for en pædagogisk nyorganisering af udstillingen.

Udstillingen blev bygget over grundfortællingen "håndværk" i relation til produktion af klædedragter fra hele oldtiden. Det nye Dragtværkstedets store udstillings/formidlings-/arbejdsrum blev derfor inddelt i produktions-kronologiske zoner under overskrifterne: fiber – spinning – plantefarvning – vævning – syning – dragter. Det gør det muligt for gæsterne at overskue, følge og forstå de komplekse arbejdsprocesser, der fører fra rå materiale til færdig dragt. Hver zone indeholder endvidere eksempler på: materiale – redskab – teknik – produkt.

Denne grundfortælling og indretning har sikret, at alle Dragtværkstedets specielle arbejdsredskaber og formidlingsgenstande har fået deres egen logiske plads og understøttes af øvrig formidling i form af billeder og små tekster.

Alle genstande kan – som alt andet i Sagnlandet – berøres – men udstillingen er suppleret med særlige prøv-selv områder, hvor gæsterne på egen hånd og uden instruktion dels kan prøve oldtidsdragter og dels kan prøve at spinde uld til garn på små spindekroge.

Sagnlandets vævere arbejder selv i samme rum, således at der er god lejlighed for gæster til at følge de spændende arbejdsprocesser ligesom håndværkere kan fortælle om deres aktuelle arbejde.

Vikingedragter i fokus i 2016

I 2016 har Dragtværkstedet har i sin daglige produktion haft fokus på at udvide Sagnlandets samling af vikingedragter, der bl.a. bruges af børn og voksne i forbindelse med Vikingområdet årlige store træf "Ret og Råd på Ravnebjerg" samt

i forbindelse med samme områdes voksende og populære fortidsfamilie-koncept. Særligt arbejdede værkstedets tekstilarkæolog og væver med research og udredning som baggrund for et kommende bud på rekonstruktion af en kvindedragt på baggrund af tekstilfragmenter i en kvindegrav ved Køstrup, Fyn, der er dateret til 800-tallet. Dragtfundet fra 1980 har de senere år vakt stor interesse i Vikingereenactment kredse. Det bevarede tekstilmateriale antyder nemlig, at dragten havde en særlig udformning. Ikke mindst var den lavet i et meget fint vævet stof. Som optakt til fremstillingen af den nye dragtmodel, blev der iværksat vævning af et lignende, fint stof, idet det må antages, at stoffets struktur og kvalitet har haft stor betydning for dragtens videre udformning og fremtræden. Dette udredningsarbejde fortsætter i 2017.

Plantefarvningsworkshop for internationale tekstilforskere

I august afholdt Dragtværkstedet en daglang workshop i plantefarvning for en gruppe af 16 internationale sprogforskere og arkæologer med speciale i nærorientalske kulturer fra den Europæiske samarbejdsgruppe ATOM støttet af EU's kulturfond. Forskerne fra Grækenland, Frankrig, Italien, Sverige, England, Norge og Danmark ønskede at udforske og teste nogle af de tidligste beskrivelser af farvning med planter fra oldassyriske og sumeriske tekster. Det blev en spændende dag, hvor der blev farvet på både uld og silke med eksotiske farvestoffer som Safran, gurkemeje og granatæble skaller. Workshoppen blev arrangeret i samarbejde med Center for Textile Research, Saxo instituttet ved Københavns Universitet.

Internationalt jæger-samlertræf

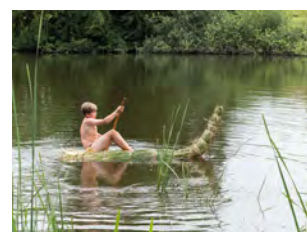
I 2016 afholdt Sagnlandet Lejre sin 11. udgave af det internationale jæger- & samlertræf "Athra Gathering". Gennem en hel uge i juli deltog i alt 54 europæiske og amerikanske formidlere, rekonstruktions-håndværkere og forskere fra Københavns Universitet og Exeter University deltog i det ugelange træf, der havde "Mobilitet" som tema. Træffet kombinerede eksperimentel arkæologisk og etnoarkæologisk forskning med formidling af forskellige perioder af europæisk jægerstenalder og tidlig bondestenalder: Senistiden, Maglemose- & Kongemosealder, Ertebølletiden & tidlig neolitikum, der samtidig repræsenterer forskellige klimatiske perioder i historien.

Sagnlandets stenalderområde blev indrettet med fem kulturhistoriske tidsområder, suppleret med en tidsneutral forskerlejr. Herimellem blev der internt udvekslet faglig viden om såvel formidling som eksperimentalarkæologi samtidig med, at Sagnlandets gæster blev inviteret til at deltage i eksperimenter med forskellige garvningsmetoder, birketjæreudvinding, flint-hugningsforsøg og fletteteknikker med bast og dunhammerblad. Som del af temaet "mobilitet" blev der rekonstrueret og testet forskellige redskaber i samspil med gæsterne. De fik lejlighed til at prøve/opleve forhistoriske "transportredskaber" som ski, hundetrukne gevirpulke og slæbebære, siv- og stammebåde samt rygsække og snesko.

I forbindelse med træffet arbejdede Professor Linda Hurcombe og 6 internationale Ph.d.-studerende fra Exeter University med forsøg med anvendelse af letfordærlige plantefibermaterialer.

Seks af verdens bedste flinthuggere fra Tyskland, Norge, Danmark og USA deltog i et tredages flinthugnings seminar ledet af lektor og arkæolog Mikkel Sørensen, Saxo-instituttet, Københavns Universitet. Deres håndværksmæssige færdigheder i forbindelse med rekonstruktion af de fineste, men også teknisk sværeste flintredskaber fra neolitikum, gav anledning til stor beundring og mange spørgsmål fra videbegærlige gæster.

European Association of Archaeologists (EAA) – Vilnius 2016

I september 2016 var Sagnlandet repræsenteret ved den store internationale EAA konference i Vilnius. Her var Oldtidsområdernes arkæologi-ansvarlige co-session leader ved sessionen *"TH4-06 Cultural Encounters: Perspectives on Mobility and Cultural Identities in the Baltic Sea Region 4000-2300 BC."* På EAA-konferencen blev arbejdet med det netop afviklede jæger-samlertræf, "Athra Gathering" med "mobilitet" som tema bl.a. præsenteret.

Oldtidsområdeansvarlig Laurent Mazet præsenterede her sin forskning i skiens teknologiske udvikling i forbindelse med istidsjægerenes migrationer igennem Eurasien: **"Ski Archaeology or tracking genesis & evolution of mobility technology across Prehistoric Eurasia."** med følgende abstract: *"The evidence of mobility in Post-Glacial Northern Europe and Asia is well established. More than 200 ski, pole, sled, canoe finds and rock carving motives, strew the Eurasian continent from Northern England to Eastern Siberia. Recently, archaeo-genetics have shed a new light on Upper Paleolithic, Mesolithic & Early Neolithic migration waves and ways within Eurasia and across the Bering Sound. All things considered, the dispersion of akin artifacts does not only questions the mobility of flint, antler and bone tools, but also the early development of durable (but perishable) woodworked transport means, for hunters-gatherers or early nomadic herders and their survival equipment, through new landscapes to adapt."*

Deltagelsen i EAA-Vilnius 2016 gav Sagnlandet mulighed for at synliggøre en ny type forskningsindsats, hvor både formidlere, forskere og rekonstruktionshåndværkere kan bruge publikumsdeltagelse til at skabe viden og udforske fremstillings-, funktionsdygtighed og nedslidningsprocesser af rekonstruerede genstande som f.eks. skindbåde, ski, slæder mm. Det er et fint eksempel på hvordan, der kan bygges bro mellem forskning, formidling og publikum gennem aktiv deltagelse og involvering. Endvidere gav konferencen mulighed for at etablere nye netværks kontakter til østeuropæiske og russiske forskere, der har adgang til et spændende arkæologisk og etnografisk materiale til belysning af subarktisk levevis, der kan inspirere til fortsat udvikling af Sagnlandets stenaldermiljø.

Erhvervsturisme

I SAGNLANDET LEJRE kan virksomheder, organisationer og andre grupper arbejde målrettet med medarbejderudvikling, forkæle kunder, kollegaer og medarbejderens ægtefæller/familier samtidig med, at alle får udfordringer til krop og hjerne. Her kan både små og store grupper få en både sjov, oplevelsesrig og udfordrende dag:

- Inden døre, i vores moderne konference- og mødelokaler placeret i Sagnlandets Velkomstcenter, der opvarmes med bæredygtig jordvarme og solenergi. Her finder man alle moderne AV-faciliteter samtidig med, at man er lige midt i de smukkeste, naturskønne og fredelige omgivelser.
- Uden døre, hvor vores Eventafdeling tilbyder autentiske oplevelser og arrangementer, bl.a.: rundvisninger, oldtidsdyste på praktiske færdigheder, fortidsquizzes, oldtidsgourmeter, rollespil og mange andre aktiviteter og samarbejdsøvelser, der bringer smilet frem og ryster gruppen sammen.

Firmaer og grupper kan vælge mellem forskellige færdige pakkeforløb, ligesom vi naturligvis gerne skræddersyr events og arrangementer til vores kunder.

I 2016 afviklede Eventafdelingen 87 events med deltagelse af i alt 2.930 gæster, hvor af 2.500 var voksne og resten børn. Af disse kunder brugte ialt 462 gæster Sagnlandets mødelokaler.

Autenticitet, Storytelling og Prøv-Selv

Fælles for de arrangementer Eventafdelingen tilbyder erhvervskunder er, at alle de aktiviteter der indgår rummer spændende kulturhistoriske fortællinger baseret på autenticitet og faglig viden. Aktiviteterne er tilrettelagt, så de sikrer høj grad af aktiv deltagelse. Med det vil vi sikre deltagernes indlevelse og opmærksomhed samtidig med, at de oplever sig selv som led i en meget lang kæde af kreative og innovative mennesker, der gennem hundreder af generationer har skabt grundlag for vores verden af i dag.

De nøgleord vi arbejder efter er: Autenticitet, Storytelling & Prøv-Selv. Alt udfoldet i indholdsrige, fællesskabsopbyggende oplevelser i den danske natur, der er en uovertruffen ramme for afbræk i dagligdagen og virksomhedens vante rammer. Her stifter udenlandske samarbejdspartnere og internationale mødedeltagere desuden bekendtskab med dansk kultur på en ny og spændende måde.

I Sagnlandet kan virksomheder omsætte CSR-politik i praksis

Når firmaer, offentlige arbejdspladser og organisationer afholder et møde eller arrangement får de ikke bare selv en enestående oplevelse. De bidrager samtidig med at støtte Sagnlandets almennyttige formålsparagraf til gavn for skoleundervisning, folkeoplysning og forskning.

Dette bidrag er en stor hjælp i Sagnlandets arbejde og vi takker mange gange!

"Bliv en bedre leder med det samme" – lederkurser i Sagnlandet

Resultaterne af udviklingsarbejdet blev præsenteret for 14 deltagere ved et vidensdelingsseminar i Sagnlandet i april 2016 med deltagelse af Region Sjælland og repræsentanter for kulturinstitutioner og erhvervsfolk. På seminaret præsenterede projektsamarbejdspartnere deres vision med projektet ligesom to ledere fra Pilotkurset bidrog med deres positive oplevelse og efterfølgende ledelsesmæssige udbytte af at have deltaget som testpersoner i forbindelse med afprøvning af det udviklede todages lederkursus-koncept.

Lederkursuset er målrettet ledere, projektledere, medarbejdere med ledelseslignende opgaver, konsulenter og ledergrupper. Med Sagnlandets smukke natur og kulturhistoriske formidling som ramme lægger kursusforløbet et inspirerende grundlag for at udvikle ledelse på en utraditionel måde, der stimulerer og vækker sanserne, renser tavlen og gør det svære enkelt. Med historisk prægede udfordringer og opgaver kommer deltagerne ud i åbne situationer og lærer at navigere og lede med de informationer og ressourcer, der er til rådighed.

Opgaverne, som lederen udfordres med, er varierede og spænder over produktion, kreativitet og koordination. I produktionsøvelserne er der fokus på færdigheder, materialer og logistik. I de kreative øvelser vægtes formkrav, kvalitet og idéudvikling. Ved de koordinerende øvelser prioriteres strategi, delegering og tilbagemelding. Alle øvelserne bygger på velkendte ledelsesmæssige situationer.

Udbyttet ved det intensive forløb på i alt 17 timer er, at deltagerne får konkret erfaring med ledelsesværktøjer, som umiddelbart kan bruges i hverdagen. Det opnås gennem en konstant vekselvirkning mellem praktiske samarbejds- og ledelsesøvelser kombineret med integreret ledelsesteori, der giver hver enkelt deltager viden om egne styrker kombineret med et klart indblik i, hvor vedkommende med fordel kan løfte sit lederskab yderligere. Det afspejles fint i nedenstående testimonials fra deltagere:

"Et godt kursus der giver meget praktisk oplevelse af opmærksomhedspunkter i ens ledelse og i fysiske og historiske rammer, der adskiller det markant fra andre kurser og dermed bliver dybt forankret både bevidst og ubevidst"

Direktør Kommunikationsbureau

"Jeg brugte mine erfaringer fra kurset fra første dag, jeg var tilbage på arbejde blandt andet til at rammesætte opgaver og fastholde"

Afdelingschef, fagforbund

Ny Erhvervsklub under opbygning

Som spinoff af arbejdet med udvikling af lederkuset påbegyndte Sagnlandets Eventafdeling i løbet af 2016 opbygningen af en erhvervsklub i Sagnlandet.

Med erhvervsklubben er det Sagnlandets ambition at knytte virksomheder og Sagnland tættere sammen i et gensidigt udbytterigt arbejde. Det sker dels gennem netværksmøder for medlemmerne med Sagnlandet som vært og ramme, og dels ved at medlemmerne får tilbudt forskellige medlemsfordele, der skal inspirere til deres brug af Sagnlandet i andre sammenhænge.

I klubben opererer med 4 forskellige typer af medlemskab og priskategorier, der afspejler forskellige grader af medlemsfordele: BASIC (2.500 kr.), EXPERIENCE (5.000 kr.), EXPLORER (15.000 kr.) og ADVENTURE (25.000 kr.). Vi har defineret frem grunde for at tegne et virksomhedsmedlemskab:

- EKSPONERING for over 50.000 gæster fra mange målgrupper
- IMAGEPLEJE via samarbejdet med en almennyttig institution
- NETVÆRK i mødet med ildsjæle som dig selv fra andre dele af erhvervs- & kulturlivet
- RABATTER på entré, mødefaciliteter & arrangementer for din virksomhed
- MEDARBEJDER & KUNDEPLEJE på et anderledes mødested rig på natur & kultur oplevelser

Med initiativet er det ambitionen at samle virksomheder og erhvervsfolk, der er passionerede og brænder lige så meget for deres virksomhed, medarbejdere og kunder, som vi i Sagnlandet brænder for kultur, gæster & godt værtskab for at inspirerer til gensidig forretningsudvikling.

I 2016 tilsluttede 6 virksomheder sig Sagnlandet Lejres Erhvervsklub. De omfatter.

- EXPLORER: Vestergaard Company
- EXPERIENCE: Danske Bank, Roskilde afdeling. Åvang ApS
- BASIC: Dansk Drone Kompagni. Hornsherred Erhvervsforum. Nielsen Freight ApS.

Der skal her lyde en varm tak til disse virksomheder for deres opbakning i denne opstartsfasen

Frivillige

Sagnlandet Lejres Venner

Sagnlandet Lejre har en støtteforening, Sagnlandets Venner i Lejre, stiftet i 1986, der yder en værdifuld hjælp til Sagnlandet:

Foreningens formål er at skabe og opretholde forbindelsen mellem Sagnlandet Lejre og personer, institutioner samt virksomheder, der er interesserede i Sagnlandets virke, at udbrede kendskabet til og interessen for Sagnlandets arbejde samt ved særlige fysiske arrangementer at dyrke forbindelsen mellem Sagnlandet Lejre og Sagnlandet Lejres Venner. (vedtægternes § 2)

I 2016 talte foreningen 238 betalende medlemmer. Ca. 70 medlemmer støtter i forskelligt omfang også op med praktisk bistand til diverse arbejdsopgaver. Det sker gennem forskellige laug, der er tilknyttet Sagnlandets historiske områder eller som frivillig på konkrete arbejdsopgaver og aktiviteter, undtagen undervisning.

De praktiske arbejdsopgaver og aktiviteter, man kan bistå med er f.eks. pasning af historiske haver, klining og kalkning af huse, reparation og vedligehold af historiske bygninger, fletning af hegn og meget mere. Foreningens bestyrelse arrangerer desuden udflugter, foredrag og kurser for foreningens medlemmer.

To gange årligt afholdes en forårs- og efterårsindsatsweekend, hvor Sagnlandets Venner og medarbejdere arbejder sammen om klargøring til sæson og nedpakning for vinteren. En lørdag i august afholdes årsfest, hvor ansatte og venner fejrer Sagnlandet og samarbejdet med grillmad og fælles hygge under åben himmel.

En lille gruppe vennemedlemmer er særligt aktive og har i 2016 gjort en ekstraordinær indsats til stor gavn for Sagnlandets Historiske Værksteder. Venner har således tegnet og bygget et meget smukt ovnhus i bindingsværk til Sagnlandets store keramik ovn i Pottemagerværkstedet. Undervejs blev der naturligvis holdt rejsegilde med røde pølser som sig hør og bær, når tagkonstruktionen er lagt.

Det nye ovnhus føjer sig smukt ind i værkstedsmiljøet, herunder en gammel, tidligere bindingsværksmedie, som samme vennegruppe et par år tidligere har gennemrenoveret. Denne bygning, nu døbt "Lille-pot" tjener nu som et meget hyggeligt prøveselv værksted vis á vis, Potteriet, hvor gæsterne selv kan sidde og arbejde med ler i ro og mag, ligesom denne bygning ved juleåbent nu fungerer som et stemningsfuldt lysestøber-værksted. Der skal her lyde en særlig varm tak for den store indsats som denne vennegruppe yder for Sagnlandet og dets medarbejdere.

Frivillige historiske grupper og foreninger

Sagnlandet Lejre samarbejder hvert år med mange forskellige typer foreninger, der bistår Sagnlandet med aktiviteter på årets sæsonprogram. Det kan f.eks. være historiske re-entactment grupper som jernalderhæren Prindsens Hverving, der er fast tilknyttet Sagnlandet og andre grupper på ad hoc basis. Andre grupper er specialiseret i vikingetiden, romerriget, stenalderen osv.

Hertil kommer andre interessegrupper med fokus på traditionelle håndværk og lign. Bl.a. har en gruppe af dygtige pileflettere de seneste år bistået med at skabe opmærksomhed om dette smukke, traditionsrige håndværk.

Samarbejdet med disse grupper gør det muligt for Sagnlandet at skabe store events og optrin til glæde for såvel publikum som foreningerne selv. I Sagnlandet får de en god fælles oplevelse, når de sammen demonstrerer og formidler deres særlige kunnen og viden for et stort publikum.

CSR (Coorporate Social Responsibility)

Samarbejder med velgørende organisationer

Sagnlandet Lejre har udarbejdet en CSR (Cooporate Social Responsibility) politik: Vi ønsker at gøre vores kulturoplevelser tilgængelige for målgrupper, der af økonomiske/socialle grunde ikke har mulighed for et besøg. Derfor har Sagnlandet kontaktet almennyttige og velgørende organisationer for at løfte vores samfundsansvar.

Derfor donerer vi løbende fribilletter til almennyttige og velgørende organisationer ligesom vi indgår samarbejdsaftaler om reduceret entre. Det sikrer, at organisationernes brugere kan opleve Sagnlandets videnspædagogiske kulturformidling på meget fordelagtige vilkår.

I 2015 indgik Sagnlandet Lejre en to-årig partnerskabsaftale med RED BARNET og donerede 1.000 sæsonkort til en samlet værdi af over 100.000 kr. som RED BARNETS medarbejdere kan uddele til børnefamilier, der af forskellige grunde ikke har samme muligheder for adgang til kulturoplevelser. Samarbejdsaftalen giver desuden RED BARNETS mange frivilligkoordinatorer mulighed for adgang til pædagogiske kurser i Sagnlandet til særpris. Aftalen blev ultimo 2016 fornyet og udvidet til at omfatte perioden 2017-2019.

Sagnlandet modtager løbende mange henvendelser om sponsering af fribilletter og gavekort mm. fra en lang række frivillige organisationer inden for sport, ældre, almennyttigt arbejde mm.

I 2016 støttede Sagnlandet blandt andet følgende foreninger/arrangementer: Roskilde Flygtninge Venner; Hvalsø-Roskilde_Holbæk Tennismesterskaber; Skolefonden Trøllerup Skoles læsekonkurrence; Den Glade Sommerlejr, IBIS-Hele Verden i Skole; Albertslund Frivillig Center; Kræftens Bekæmpelse – Stafet for Livet i Sorø m.fl.

Bæredygtighed

Sagnlandet Lejre tilstræber i videst muligt omfang inden for sit økonomiske råderum at tænke bæredygtighed ind i sin daglige drift.

Derfor er Sagnlandes Velkomstcenter og Multihus doneret af henholdsvis Velux Fondene og Augustinus Fonden bygget med henblik på bedst mulig udnyttelse af energiformer, der er CO2-neutrale.

Vi anvender således jordvarme, solfangere samt træpillefyr, der fyres med affald fra træindustrien til rumopvarmning og til brugsvand.

Sagnlandet Lejre fik i 2015 certificeret sit historiske dyrehold som økologisk landbrug,

Formålsparagraf

Dynamik og udvikling er rodfæstet i Sagnlandet Lejres vedtægtsbestemte formål:

Centrets formål er at drive et forskningscenter for udførelse af etnologiske, historiske og arkæologiske eksperimenter. Herunder hører gennemførelse af forskningsopgaver og viderebringelse af resultaterne gennem videnskabelige kanaler og aktiv formidling og undervisning til borgerne. Alle indtægter anvendes til opfyldelse af dette formål.

Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Sagnlandet Lejre tilstræber at vise, at historisk indsigt altid kan perspektivere nutidens problemstillinger samt at vores valg i dag, har konsekvenser for dagen i morgen.

Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Børn og unge er morgendagens kultur- og naturforvaltere. Derfor er vores vigtigste opgave at give børn og unge indsigt i sammenhænge mellem teknologisk innovation, samfundsmæssige forandringer og ændringer i menneske- og natursyn gennem årtusinder. Vi har det udgangspunkt at:

- **HANDLING** uden **HOLDNING** signalerer **LIGEGYLDIGHED** ligesom
- **HOLDNING** uden **INDSIGT** signalerer **FORDOMSFULDHED**.

Derfor ser vi historisk indsigt som et stærkt udgangspunkt for børn og unges udformning af fremtidens samfund og værdisæt på.

Derfor hedder vores vision "En fortid i en nutid med en fremtid."

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Aktiv deltagelse er en hjørnesteen i Sagnlandets virke og fremgår af vores mission. Den er inspireret af et gammelt kinesisk ordsprog: *Jeg hører, og jeg glemmer. Jeg ser, og jeg husker. Jeg prøver, og jeg forstår:*

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Sagnlandet Lejres mission er at skabe og formidle viden og forundring om fortidens levevis gennem eksperimental arkæologisk forskning, levendegørelse og undervisning baseret på aktiv deltagelse

Værdigrundlag: Mangfoldighed – Forståelse - Ansvar

Sagnlandet Lejre formidler historie for børn og voksne i en tid, der præges af globalisering. Hver dag bliver samfundet stedse mere komplekst og multikulturelt.

For at begå sig i respektfuld dialog i et sådant samfund, anser vi indsigt i historiske sammenhænge – ikke mindst hos børn og unge – som del af et dannelsesprojekt. Det viser, at alle mennesker har rødder i en specifik kultur, de er rundet af. Vi er alle historieskabte og historieskabende. Derfor har vi også et ansvar for, hvordan fremtiden skal se ud. Derfor baserer Sagnlandet Lejre sine aktiviteter på et værdigrundlag der tager udgangspunkt i følgende nøgleord:

Mangfoldighed i menneskers kultur, selv- og omverdensforståelse belyst i historisk perspektiv.

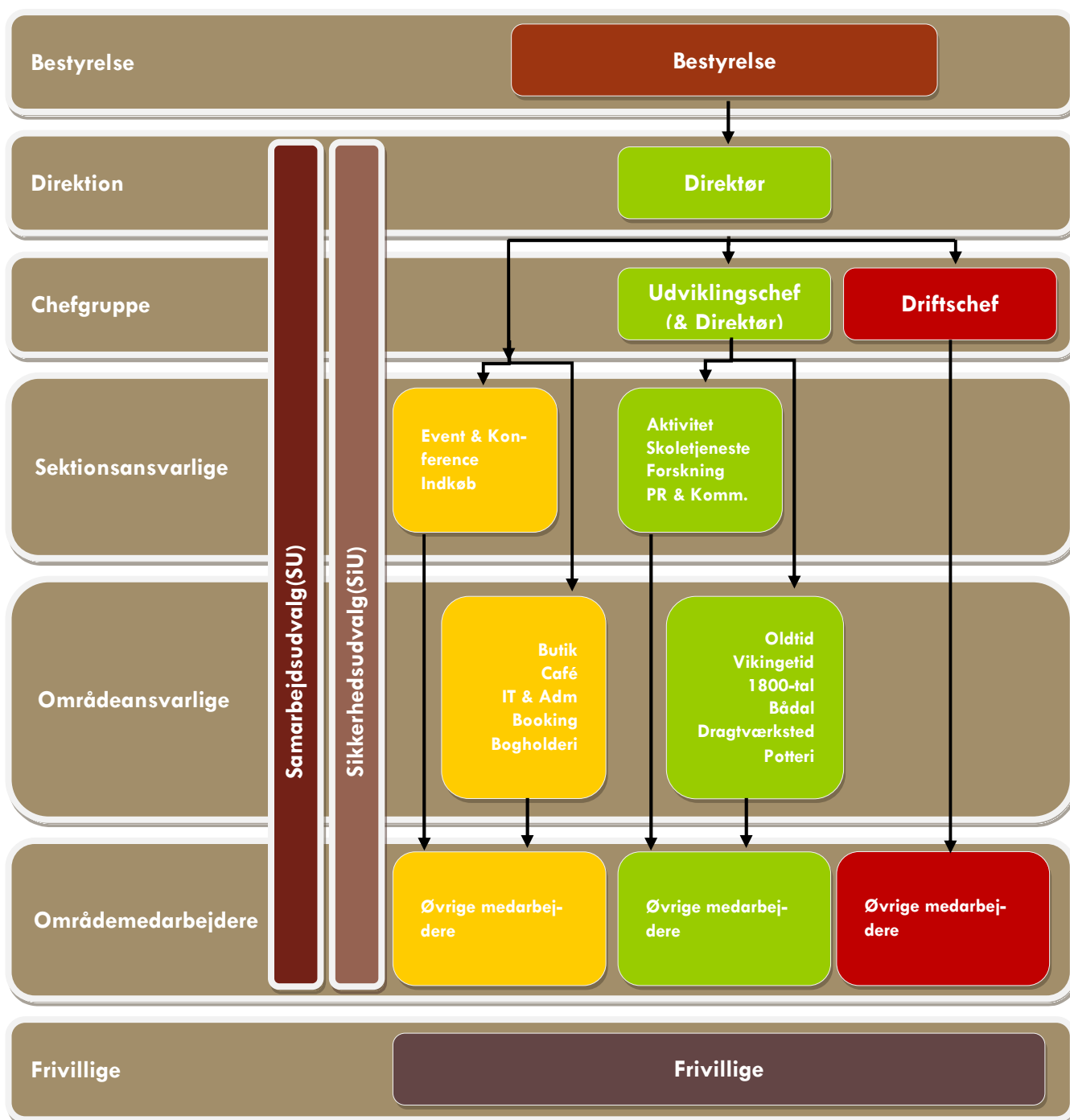
Forståelse af sammenhænge mellem kulturel baggrund og natursyn og ressourceudnyttelse.

Ansvar for en bæredygtig forvaltning af kultur- og naturarv

Organisation

Protektor: Hendes Majestæt Dronningen

Bestyrelse

Protector	Hendes Majestæt Dronningen		
Forretningsudvalg	Formand Professor, Dr. Phil Kristian Kristiansen Göteborg Universitet	Næstformand Advokat Flemming Damgård Larsen Folketingsmedlem,	Direktør Peter Skak Iversen DONG ENERGY A/S
	Konsulent Asger Høeg Tidl. Direktør Experimentarium	Direktør Dorte Kiilerich Living Concepts	*)Professor, Ph.d. Rane Willerslev, Aarhus Universitet
Øvrige bestyrelsesmedlemmer	*)Borgmester Carsten Rasmussen, Lejre Kommune.	Civil ingeniør Søren Kähler	Folketingsmedlem Christine Antorini
	Godsejer John Munro Ledreborg Slot		
Revisor	Statsautoriseret revisor Peter Rasborg BDO Revisionsaktieselskab		

*) Rane Willerslev fratrådte på årsmødet 27. marts 2017 og afløst af Morten Meldgaard, professor, dr.phil., Center for GeoGenetik, Statens Naturhistoriske Museum. Borgmester Carsten Rasmussen afløste 5. december 2016 borgmester Mette Touborg fratrådte som borgmester.

Direktion

Direktør	Direktør Lars Holten	
Chefgruppe	Udviklingschef (& Direktør) Lars Holten	Driftschef Stig Claussen

SAGNLANDET LEJRE – Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Slangealléen 2 – 4320 Lejre

Tlf. 4648 0878 – www.sagnlandet.dk – kontakt@sagnlandet.dk

CVR: 33247257

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab

Havneholmen 29 – 1561 København V

Tlf. 3915 5200 – www.bdo.dk – koebenhavn@bdo.dk